

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİ İLE ÖĞRETMEN
ADAYLARININ BRANŞLARINA YÖNELİK MESLEKİ
TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Aylin DOĞAN

Niğde

Ağustos, 2017

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİ İLE ÖĞRETMEN
ADAYLARININ BRANŞLARINA YÖNELİK MESLEKİ
TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aylin DOĞAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nihal BALOĞLU UĞURLU

Niğde
Ağustos, 2017

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutumlarının Karşılaştırılması” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 23/08/2017

Aylin DOĞAN

ONAY SAYFASI

Nihal BALOĞLU UĞURLU danışmanlığında AYLİN DOĞAN tarafından hazırlanan "Sosyal Bilgiler Öğretmenleri İle Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutumlarının Karşılaştırılması" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

23 / 08 / 2017

JÜRİ :

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Nihal BALOĞLU UĞURLU

Üye : Doç. Dr. Halil TOKCAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emre ÜNAL
Enstitü Müdür V.

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİ İLE ÖĞRETMEN ADAYLARININ BRANŞLARINA YÖNELİK MESLEKİ TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

DOĞAN, Aylin

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nihal BALOĞLU UĞURLU

Ağustos 2017, 84sayfa

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin tespiti ve karşılaştırılmasıdır. Araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılının Bahar döneminde Niğde iline bağlı devlet ve özel okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve Aksaray Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi ve Bartın Üniversitesi'nin Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören her sınıf düzeyindeki öğretmen adayları ile birlikte yürütülmüştür. Araştırmada tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubuna, bu araştırma modeline uygun olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen Sosyal Bilgiler Branşına Yönelik Mesleki Tutum ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde, SPSS 24.0 istatistik programı kullanılmış olup, normallik sınaması gereken durumlarda Kolmogorov Smirnov Z testi ile çalışma grubunun farklı değişkenler açısından karşılaştırılması için bağımsız gruplarda t- testi ve Tek Yönlü ANOVA analiz yöntemleri uygulanmıştır. Ayrıca, çalışma grubunun ölçekte yer alan ifadelerle katılım düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri de verilmiştir. Bu araştırmanın bulgularına dayalı olarak edinilen en önemli sonuçlar, Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermeyecek düzeyde birbirine yakın olmasıdır. Ancak, her iki grubun Sosyal

bilgiler branşını tercih nedenleri alt boyutunda, Sosyal Bilimlere ait disiplinleri sevmiş olmaları ile Sosyal Bilgiler dersinin özellikleri alt boyutunda bu dersin dostluk, kardeşlik, birlikte yaşama gibi erdemleri öğretebilmek için uygun bir ders olduğu ile ilgili ifadelerde Sosyal Bilgiler öğretmenleri açısından istatistiksel olarak farklılık gösterecek düzeyde yüksek olan bir katılım düzeyi tespit edilmiştir. Buna karşın, Sosyal bilgiler öğretmen adayları ise bu branştan beklentileri alt boyutunda Sosyal Bilgiler ders saatinin azaltılmaması gerektiğini yine istatistiksel olarak manidar farklılık gösterecek düzeyde yüksek bir şekilde ifade etmişlerdir. Araştırma, bulgulara dayalı olarak geliştirilen önerilerle sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler:Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayı, Mesleki Tutum

ABSTRACT

COMPARISON OF THE PROFESSIONAL ATTITUDES TOWARDS THEIR BRANCH OF THE SOCIAL STUDIES TEACHER AND SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATE

DOĞAN, Aylin

Department of Turkish and Social Sciences Education

Thesis Advisor: Assistant Professor Nihal BALOĞLU UĞURLU

August 2017, 84 pages

The purpose of this research is determining and comparing the level of the professional attitudes of the Social Studies teacher and teacher candidates towards their branches. This research is carried out with 101 Social Studies teachers who studies in private and public schools in Niğde province and 321 teacher candidates from all levels who study in faculty of education in Aksaray University, Adnan Menderes University and Bartın University. Relational screening model, which is a screening model, is used in this research. Professional Attitude Scale adapted to Social Studies Branch, developed by the researcher, is applied, properly to this research model, to the study group. In the data analysis, statistics program SPSS 24.0 is used and in the situations which requires test of normality Kolmogorov Smirnov Z test is used and to compare the study group from the point of different variables, Test T and One-Way ANOVA analysis methods are used in independent groups. Moreover, the arithmetic mean and the standard deviation of participation levels of the study groups in the expressions mentioned in the scale are given. The most significant result according to findings of this research is that the professional attitudes of the Social Studies teachers and teacher candidates towards their branches are statistically not so different, it is very close. However, in the sub-dimension of the reasons of these two groups to select Social Studies Branch, with the expressions of liking the disciplines which belong to Social Studies and thinking it is a proper lesson to teach the sub-dimension of characteristics of the Social Studies which are merits like friendship, brotherhood, living together, Social Studies teachers are statistically

higher in participation level. Nevertheless, Social Studies teacher candidates, in the sub-dimension of their expectation from this lesson, are statistically and meaningfully higher in stating that the hours of Social Studies should not be shortened. Research is finished with suggestions developed based on findings.

Keywords: Social Studies, Social Studies Teacher, Social Studies Teacher Candidate, Professional Attitude.

ÖN SÖZ

Çevreye duyarlı, demokratik ve laik bir sosyal yaşam biçimini benimsemeye önemli bir paya sahip olan Sosyal Bilgiler dersi, bu alanda eğitimini tamamlamış branş öğretmenleri tarafından verilmektedir. Öğretmenlerin branşlarını sevmeleri ve branşlarına karşı ilgi ve motivasyonları, öğretimin kalitesini arttırmasının yanı sıra branşlarına karşı olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Bu nedenle çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumları incelenmiş ve her iki çalışma grubunun branşlarına yönelik mesleki tutumları karşılaştırılmıştır.

Çalışmada öncelikle problem durumu, çalışmanın amacına, önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiş, çalışmanın ikinci bölümü olarak ele alınan kısımda ise alan yazın incelenerek konu ile ilgili araştırmalar hakkında bilgiler sunulmuştur. Üçüncü bölümü yöntem kısmı oluşturmuş, dördüncü bölümde bulgular ve yorumlar kısmına yer verilmiştir. Son bölüm olan beşinci bölüm ise sonuç ve öneriler kısmından oluşmuştur.

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutumlarının Karşılaştırılmasına yönelik olarak gerçekleştirilen bu araştırmaya birçok kişinin değerli katkıları olmuştur. Öncelikle her zaman ve her koşulda yanımda olan, yardımını ve desteğini hiç esirgemeyen, Niğde’de kaldığım süre zarfında her sorun yaşadığımda yanına çekinmeden gidebildiğim, güler yüzünü ve samimiyeti ile gelecekteki mesleki hayatımda da bana verdiği tecrübelerden faydalanacağımı düşündüğüm değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Nihal BALOĞLU UĞURLU’ ya en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışma süresince her konuda yardımını gördüğüm Eğitim Fakültesi hocalarımızdan Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA ‘ya, Doç. Dr. Halil Tokcan’a, Yrd. Doç. Dr. Ebru AY’ a, Yrd. Doç. Dr. Salih USLU’ ya teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, araştırmanın uygulama aşamasında yardımlarını esirgemeyen çalışma grubunda yer alan ilgili üniversitelerin Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarına ve Niğde ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerime değerli zamanlarını ayırarak katkıda buldukları için teşekkür ediyorum.

İlgili çalışmalarımı gerçekleştirmemde Bilimsel Araştırmalar Projesi aracılığı ile maddi olarak her türlü desteği sağlayan Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Rektörlüğü'ne, uygulama aşamalarında yardımlarını esirgemeyen Elif ALADAĞ' a, Serpil DEMİREZEN' e ve Fatma ÜNAL' a teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim. Üniversite hayatım boyunca dostum, yoldaşım olan her türlü zorluğun üstesinden birlikte gelebildiğim her zaman yanımda olan ve yardımını esirgemeyen Merve BALCI' ya ve Niğde'de tanıştığım zamandan itibaren yardımını hiç esirgemeyen arkadaşım Ayten KARACA' ya sevgilerimi sunuyorum.

Ve tabi bu günlere gelmem için büyük fedakârlıklar gösteren, bugünümü ve yarınımı borçlu olduğum sevgili annem, babam ve kardeşime minnettirim.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
ONAY SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
EKLER LİSTESİ	xv

BÖLÜM-I

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Problem Cümlesi.....	5
1.5. Alt Problemler.....	5
1.6. Varsayımlar.....	6
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.8. Tanımlar	7

BÖLÜM-II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Meslek ve Meslek Seçimi	8
2.2. Öğretmenlik Mesleği	9
2.2.1. Öğretmenin Kişisel ve Genel Özellikleri.....	12
2.2.1.1. Öğretmenin Sahip Olması Gereken Mesleki Özellikler	13
2.2.1.2. Öğretmenin Sahip Olması Gereken Kişisel Özellikler	14
2.2.2. Öğretmenin Görevleri	15
2.3. Tutum.....	17
2.3.1. Tutum Kavramı.....	17
2.3.2. Tutumun Bileşenleri	18
2.3.3. Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum	19
2.3.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Tutumları	20
2.4. İlgili Araştırmalar.....	21

BÖLÜM-III

3. YÖNTEM	29
3.1. Araştırmanın Modeli.....	29
3.2. Araştırmanın Temel Amacı ve Gerçekleştirilmesinde İzlenen Yol.....	30
3.3. Çalışma Grubu	31
3.4. Veri Toplama Aracı	31
3.4.1. Sosyal Bilgiler Branşına Yönelik Mesleği Tutum Ölçeği	31
3.4.2. Madde Havuzunun Oluşturulması	32
3.4.3. Uzman Görüşlerinin Alınması	32

3.4.4. Ön Deneme Uygulaması	33
3.4.5. Maddelerin Değerlendirilmesi	33
3.5. Verilerin Analizi	37

BÖLÜM-IV

4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	39
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	39
4.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeyleri.....	39
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	42
4.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi	42
4.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Hizmet Yılına Göre İncelenmesi.....	43
4.2.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre İncelenmesi.....	44
4.2.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Mezun Oldukları Fakülteye Göre İncelenmesi	44
4.2.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Mezun Olduğu Bölüme Göre İncelenmesi	45
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	46
4.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeyleri.....	46
4.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Alt Faktörlere Göre İncelenmesi.....	47
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	49
4.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi	49
4.4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Sınıf Düzeylerine Göre İncelenmesi	50
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	51
4.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutumları Arasındaki Farklılığın İncelenmesi	51
4.5.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Bu Branşı Tercih Nedenlerinin Karşılaştırılması	52
4.5.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinin Özellikleri ile İlgili Görüşlerinin Karşılaştırılması	53
4.5.4. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sahip Olması Gereken Kişisel Özellikleri İle İlgili Görüşlerinin Karşılaştırılması	55
4.5.5. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Bu Branştan Beklentileri ile İlgili Tutumlarının Karşılaştırılması	56

BÖLÜM-V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	58
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	58
5.2. Öneriler	66
KAYNAKÇA.....	68
EKLER.....	77
ÖZGEÇMİŞ.....	84

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları* (Kaiser Normalleştirilmesiyle Varimax Dik Döndürme Sonrası)	34
Tablo 2. Seçenek Değerleri ve Aralıkları	37
Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Toplam Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	39
Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanlarının Maddelere Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	40
Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ortalama Mesleki Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları.....	42
Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmet Yılına Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanı Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	43
Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmet Yıllarına Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanlarının Aritmetik Ortalama (\bar{X}) ve Standart Sapma (Ss) Değerleri	43
Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ortalama Mesleki Tutum Puanlarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları...44	44
Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ortalama Mesleki Tutum Puanlarının Mezun Oldukları Fakülte Değişkenine Göre Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları...45	45
Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Bölüme Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanı Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları	45
Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Bölüme Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	46
Tablo 12. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Toplam Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	46
Tablo 13. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanlarının Maddelere Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	47
Tablo 14. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ortalama Mesleki Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları.....	50
Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanı Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları 50	50
Tablo 16. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	51
Tablo 17. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Ortalama Mesleki Tutum Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları .51	51
Tablo 18. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Bu Branşı Tercih Nedenleri ile İlgili Tutum Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları 52	52
Tablo 19. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinin Özellikleri ile İlgili Tutum Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları53	53
Tablo 20. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sahip Olması Gereken Kişisel Özellikleri ile İlgili Tutum Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları.....	55

Tablo 21.Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Bu Branşta Beklentileri ile İlgili Tutum Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları56

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırmanın Temel Amacı ve Gerçekleştirilmesinde İzlenen Yol30

KISALTMALAR LİSTESİ

SBBYMTÖ	: Sosyal Bilgiler Branşına Yönelik Mesleki Tutum Ölçeği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Ünv	: Üniversite
Ss	: Standart Sapma
\bar{X}	: Aritmetik Ortalama
Çev	: Çeviri
Vd	: Ve Diğerleri
Vb	: Ve Benzeri
Akt	: Aktaran
&	: İle

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Araştırma İzni.....	77
Ek 2. Araştırma İzni.....	78
Ek 3. Araştırma İzni.....	79
Ek 4. Tutum Ölçeği.....	80
Ek 5. Tutum Ölçeği.....	82

BÖLÜM-I

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

En küçük sosyal topluluk olarak nitelendirilen ailede dünyaya gözlerini açan birey, ilk çocukluk döneminden itibaren aile ve yakın çevresiyle etkileşime geçerek öğrenmeye başlar. Çocuk için, öğrenmenin devamı niteliğinde görülen okul büyük önem taşımaktadır. Değişen dünya düzeni, yeni sosyo-ekonomik, kültürel ve küresel değerler çerçevesinde okula ve dolayısıyla öğretmene yüklenen anlam ve sorumluluk büyük bir hızla değişmekte ve gelişmektedir. Bu bağlamda öğretmenlik mesleği giderek önem kazanmakta, ezbere dayalı öğretim, klasik yöntemler kullanan öğretmen ve öğretim tekniklerinin yerini, öğrenciyi rehber olan, öğrencilerine düşünmeyi ve yorum yapabilmeyi öğretebilen, teknolojik gelişmeleri takip ederek en yeni öğretim materyallerini kullanan ve geliştirebilen öğretmen almaktadır (Dağ, 2010: 14). Nitekim toplum olarak refah düzeyimizi arttırmak, ilerleyebilmek, çağdaşlaşabilmek için de okullarda iyi bir eğitim verilmesi gerekmektedir (Seferoğlu, 2004: 40). Bunu gerçekleştirecek olan kişiler de öğretmenlerdir. Bireylerin yetiştirilmesinde önemli işlevi olan öğretmenlik mesleği uzmanlık gerektirir. Bunun için de öğretmenlerin mesleki donanımlara sahip olması gerekir (Altunkeser ve Ünal, 2015: 2). Uzmanlığın olabilmesi için de öğretmenlerin mesleğe yönelik eğitim almaları gerekmektedir (Aydın ve Sağlam, 2012: 260). Öğretmenler geleceğimizin hazırlayıcılarıdır. Onlar, bir yandan eğitim öğretim görevini yürütürken diğer yandan da gösterdiği davranışlarla öğrencilerin meslek seçimlerini ve hayata bakış açılarını değiştirirler (Şahin, 2011; Kılıç, 2005; akt: Kılıç ve Pektaş, 2008: 17). Öğretmenin sınıf içinde ve sınıf dışındaki davranışları öğrencileri etkileyip, model görevi görür (Recepoğlu, 2013: 311). Çünkü öğrenciler öğretmenleriyle sadece bilgi alışverişinde bulunmayıp, onların davranışlarından, iletişim tarzlarından, örnek duruşlarından, değer yargılarından da etkilenirler. Bunun için öğretmenlerin öğrencilerine istenilen davranışları sergileyecek düzeyde bir özgüvenlerinin olması gerekmektedir. Nitekim bu durumu mesleki konumları ile de ilişkilendirmek gerekirse, kendine güvenen bireylerin mesleklerine karşı

olumlu tutum sergiledikleri de bir gerçektir (Şahin Koyuncu, 2015: 10). Bu araştırma da branş kategorisinde yer alan Sosyal Bilgilere ait öğretmen ve öğretmen adaylarının mesleki tutumlarının yansımalarını görebilmek için başlatılmıştır.

Bu çalışmanın özünde yer aldığı üzere “tutum” alan yazında farklı tanımlamaları yapılan bir kavramdır. Orhan (2013: 4)’a göre bu kavram “bir nesneye veya duruma karşı geliştirilen eğilim” olarak tanımlanmaktadır. Türker ve Turanlı (2008: 21) ise tutumu “bir kimsenin ele alınan bir nesneye, bir duruma veya olaya karşı olan olumlu veya olumsuz tavrı” olarak tanımlamaktadır. Semerci & Semerci (2004: 140), tutumları mesleğe karşı olan ilgi bazında ele alarak, olumlu tutumları mesleğe ilgi duymak, sevmek, heyecanlı ve istekli olmak, eğitim ve öğretimin önemini görebilmek; olumsuz tutumları ise mesleği sevmemek, kendini geliştirmemek, istekli olmamak şeklinde ifade etmiştir. Buna göre öğretmenlik mesleğinde olumlu tutumların başarıyı arttırarak öğrenme ve öğretmeyi kolaylaştırdığı, olumsuz tutumların ise başarıyı düşürdüğü açıktır.

Öğretmenlerin mesleklerine karşı tutumları, mesleği algılayış biçimlerini yansıtır. Öğrencilik yıllarında yaşadıkları eğitimsel tecrübeler, meslek anlayışlarına yansır. Bu yaşantılar olumlu ise öğretmenlik mesleğine karşı pozitif tutum sergilemelerine, yaşantıları olumsuz ise negatif bir tutum sergilemelerine neden olur (Dönmez ve Uslu, 2013: 2). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seven ve isteyen bireyler olmaları, onların öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının olumlu olmasına katkıda bulunmaktadır (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010: 256). Nitekim Eğitim Fakültelerinde uygulan öğretim programları ne kadar nitelikli ve üstün olursa olsun öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini istenen düzeyde gerçekleştirmelerini tek başına sağlayamaz. Çünkü öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği hakkında sahip oldukları fikirleri, tutumları, algıları ve eğilimleri aday öğretmenlerin hizmetteki başarılarını etkileyecektir (Yılmaz, 2015: 3). Bununla birlikte Eğitim Fakültelerine gelen öğrencilerin kişilik özelliklerinin, istek, kaygı ve endişelerinin bu mesleğe yönelik tutumları açısından dikkate alınması gerekmektedir (Karademir ve Tezel, 2010: 2006). Öğretmen adaylarına verilen eğitim, onların mesleklerine karşı olumlu tutum

geliştirmelerini sağlayacak tarzda olmalıdır. Öğretmen adaylarının branşlarında ve mesleki alanlarında kendini yetiştirmeleri ve mesleklerine karşı isteklerinin ve motivasyonlarının üst düzeyde olması, bu eğitime bağlıdır (Karatekin, Merey ve Keçe, 2015: 4). Öğretmen adaylarına verilen eğitimde öğretmenlik meslek bilgisi dersleri önemlidir (Türker, Karakaş ve Turanlı, 2008: 21). Öğretmen adaylarının tutumlarını pozitif yönde etkileyecek bu derslerde yalnızca branşları ile ilgili bilişsel bilgiyi edinmeleri yeterli olmayıp, bu bilgiyi kullanım şekillerini öğrenmeleri de önemli olmaktadır (Ömür ve Nartgün, 2013: 42). Onların eğitiminde kullanılacak olan uygun yöntem, teknik ve araç-gereçler, hem kendilerinin daha nitelikli bir eğitim almalarına hem de aldıkları bu eğitim sayesinde pozitif bir tutum geliştirmelerine neden olacaktır (Ekici, 2008: 99).

Genel anlamda, her branş öğretmenin etkili öğretmenlik davranışlarını göstermesi gerekir. Bu davranışlar, öğrencilerine karşı sorumlu davranmak, onların duygusal gereksinimlerini karşılamak ve onları doğru anlama yönünde çaba göstermektir. Ayrıca öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor düzeylerini öğrenerek buna uygun öğrenme ortamlarını düzenleyen öğretmenler de yine idealdir. Etkili öğretmen, öğrencilerinin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini destekler, verimliliklerini ve performanslarını arttıracak düşünce ve davranışlar kazanmalarını sağlar (Can, 2004: 104). Bu davranışları gerçekleştiren öğretmenlerin mesleki olarak görevlerini içselleştirmeleri şarttır. Bu içselleştirmelerde hizmet öncesi eğitim önemli bir rol oynar ancak tek başına yeterli değildir. Hizmet içerisinde olan öğretmenlerin sürekli öğrenen ve kendini yenileyen bireyler olması gerekir (Uğurlu, 2012: 220).

Daha önce de söz edildiği gibi, öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumlara ilişkin verilen bilgiler doğrultusunda, branşlarında ve mesleki alanlarında iyi yetişmeleri ve mesleklerine yönelik tutumlarının olumlu olması önemlidir. Bu önem, doğrudan vatandaşlık eğitimini vermeyi amaçlayan tek ders olma özelliğine sahip (Öztürk, 2012: 2), öğrencileri toplumsal hayata hazırlayan ve aktif bir vatandaş olarak toplumda yer almalarını sağlayan Sosyal Bilgiler dersinin öğretmen ve öğretmen adayları için daha da fazladır. Sosyal Bilgiler ders içeriği, diğer branşlardan farklı olarak, yalnızca bilişsel değil aynı zamanda

duyuşsal beceri ve değerlerin de kazandırıldığı bir derstir. Bu derste öğrenciye “iyi bir yurttaş” olmanın gereği toplumsal kişilik kazandırmak, böylece görev ve sorumluluklarını bilmek, çevresindeki olaylara karşı bilinçli ve duyarlı bireyler olmalarını sağlamak en önemli amaçtır. Bu derste, birey kendisine, ailesine, çevresindeki diğer insanlara, yasalara ve devlete karşı görev ve sorumluluklarını neler olduğunu bilecek ve toplumsal uyumu gerçekleştirecek davranışları kazanmayı öğrenecektir (Sözer, 2009: 19). Eğer ilk ve ortaokul öğrencileri, Sosyal Bilgiler dersinde vatandaşlık ile ilgili bilgi, beceri ve değerleri yeterli düzeyde kazanamazlarsa, daha sonraki eğitim basamaklarında 21. yüzyılın etkili ve aktif vatandaşları olarak yetiştirilemeyeceklerdir (NCSS, 1988: 186). Sosyal Bilgiler dersinin bu farklılıkları, bu dersi öğretecek olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına karşı tutumları ile doğrudan ilişkilidir.

Sonuç olarak, branşının öneminin farkında olan ve üzerinde bu sorumluluğu hisseden Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının, öğrencilerinin olduğu kadar kendi motivasyonlarını da artıracak her türlü eğitim aktiviteleri ile desteklenmeleri ve bu sayede branşlarına karşı mesleki tutumlarını olumlu yönde geliştirmeleri ümit edilmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile öğretmen adaylarının branşlarınayönelik mesleki tutumlarını inceleyerek, her iki çalışma grubunun branşlarına yönelik mesleki tutumlarını karşılaştırmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Sosyal Bilgiler dersi bireyin toplumsal bir varlık olarak “etkili vatandaş” olma özelliğini üst düzeyde gerçekleştirebileceği bir derstir. Bu dersin nitelikli bir şekilde öğretimi, bu dersi verecek olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin etkili öğretim yöntemleri ve materyaller kullanmaları ile mümkündür. Ancak öğretmenlerin branşlarına karşı ilgi ve motivasyonları, onların derslerindeki performanslarını doğrudan etkileyecektir. Alan yazında öğretmenlerin mesleki tutum ve algılamalarını tespit eden ve yansımalarını ele alan çok sayıda çalışma

mevcuttur. Ancak, öğretmen adayları ya da öğretmenlerle yapılan bu çalışmaların genel olarak öğretmenlik mesleği açısından değerlendirilmiş olması, Sosyal Bilgiler branşına yönelik mesleki tutumları inceleyen herhangi bir çalışmanın alan yazında yer almaması bu araştırmanın başlatılmasını gerekli kılmıştır.

Araştırmadan edinilen sonuçlar, Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının, tutumlarını etkileyen değişkenler de göz önünde bulundurularak, bu branşa yönelik mesleki tutumlarını olumlu düzeyde etkileyecek faktörlerin işe koşulması için ipuçları vermiştir. Böylece, bu branşın öğretmen ve öğretmen adayları, branşlarına yönelik mesleki ideallerini gerçekleştirmek üzere motive olduklarında, Mustafa Kemal Atatürk'ün eğitimle sağlanacak çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmamızı sağlayacaktır.

1.4. Problem Cümlesi

Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumları ne düzeydedir?

1.5. Alt Problemler

1. Ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutumları ne düzeydedir?

2. Ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutumları,

a) cinsiyetlerine,

b) hizmet yıllarına,

c) öğrenim durumuna,

d) mezun oldukları fakülteye,

e) mezun oldukları bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumları ne düzeydedir?

4) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumları,

a) cinsiyetlerine

b) sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

5) Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.6. Varsayımlar

1. Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının ölçekteki sorulara samimiyetle cevap verdikleri varsayılmıştır.

2. Veri toplama aracı için hazırlanan tutum ölçeği sorularının Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumları ölçmek için yeterli olduğu varsayılmıştır.

3. Ölçme aracının kapsam geçerlilikleri konusunda başvurulan uzman görüşleri yeterlidir.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. 2016-2017 eğitim-öğretim yılının Bahar döneminde, örneklem kapsamında yer alan Niğde ilinin ortaokullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile

2. Adnan Menderes, Aksaray, Bartın ve Üniversitelerinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğretmen adayları ile,

3. Uygulanan ölçme araçları ile sınırlandırılmıştır.

1.8. Tanımlar

Tutum: Bireyin belli bir objeye karşı gösterdiği önyargılı bir tepkidir. Öğrenmeyle kazanılan, bireyin davranışlarına yön veren, karar verme sürecinde yanlılığa neden olan bir olgudur (Ülgen, 1994: 88).

Öğretmen: Kendini geliştiren, bilgiyi en iyi şekilde aktaran, bir orkestra şefi gibi yaşadığı kültürün özelliklerini ve yaşadığı çağın gereklerini dikkate alarak öğrencilerini eğiten, yönlendiren, destekleyen en etkin kişidir(Zembat, 2007: 278).

Branş Öğretmenliği: Alanı bir veya bir grup dersin öğretmenliği olan öğreticidir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/08/20030827.htm>, 29.05.2017'de erişim sağlandı).

Mesleki Tutum:Kişilerin mesleklerine ilişkin sorumlulukları taşıyıp taşımama, mesleğinin gereklerini yerine getirip getirmemeyle ilgili, duyuşsal, bilişsel, davranışsal özelliklerin işe koşulduğu tepkidir (Şahin Koyuncu, 2015: 50).

BÖLÜM-II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Meslek ve Meslek Seçimi

Meslek, herhangi bir kurumdaki benzer iş ya da mesleki statüleri ifade eder. Ancak bir diğer boyutuyla meslek, bir kimsenin, hayatını devam ettirebilmek ve hayat kalitesini artırmak üzere seçtiği sürekli bir iştir (Bakırcıoğlu, 2012: 573). Ancak, meslekler her zaman için daha fazla kazanç sağlamanın bir yolu değildir. Bazen de insanlar daha az gelir elde edeceklerini bilseler de kendilerine uygun olduğunu düşündüklerini meslekleri tercih etme yoluna gidebilirler. Bu insanlar için meslek kendi yeteneklerini kullanma, kendilerini geliştirme ve gerçekleştirmenin en iyi yoludur (Kuzgun, 2001: 50). Mesleğin insan yaşamının önemli bir bölümünü kapsadığı (Bursa MEB, 2016: 4), ve tarihteki ilkel toplumların tercih ettiği işbirliğinin terk edilerek günümüz modern toplumlarının yöneldiği iş bölümü sonucunda ortaya çıkmış bir uğraş olgusu olduğu da açıktır (Ünal ve Ada, 1999; akt. Vurucu, 2010: 10). Bir mesleği icra etmek için o meslekle ilgili bilgi ve becerilerin elde edilmesine yönelik eğitim alınması ve o mesleğin tecrübe edinilerek yürütülmesi şarttır (Telman, 2002: 23; akt. Çınar, 2011: 2). Nihayetinde meslekler sadece bireysel anlamda değil, toplumsal ve evrensel anlamda da önemli bir olgu olduğu için hak ettiği şekilde yerine getirilmesi gerekmektedir (Türkmen, 2003: 21).

Bireylerin meslek seçiminde dikkat etmeleri gereken birtakım unsurlar vardır. Öncelikle doğru bir meslek seçimi için, bireyin kendisini iyi tanıması ve kendine en uygun olduğunu düşündüğü mesleği tercih edecek olgunluk düzeyinde olması gerekmektedir. Bireyler için ideal meslekler, kendilerinin kişisel özelliklerine en uygun olduğunu düşündükleri ve kendilerini mutlu hissedecekleri inancını taşıdıkları mesleklerdir. Nitekim meslek seçimi, bireyin hayatında bir dönüm noktası olarak algılanabilir. Birey seçtiği meslekle birlikte kendine bir yol çizmiş ve yaşam biçimi oluşturmuştur. Hayatını mesleğine göre planlayıp kendini gerçekleştirme yolunda adımlar atar. Eğer ilgisine ve ihtiyaçlarına göre meslek seçimi yapmışsa mutlu olur, mesleğinin gereklerini

yerine getirir. Verimli bir birey olarak meslek hayatında yerini alır. Bazı sebeplerden dolayı (aile isteği, üniversite puanı) veya rast gele seçilmiş bir meslekte kişi mutsuz ve başarısız olur. İsteddiği verime ulaşamaz. Hatta meslek değiştirme yoluna bile gidebilir. Ancak, günümüzde bilim ve teknolojiye gelişmeler doğrultusunda artan meslek çeşitleri, nitelik olarak değişen ve karmaşık hale gelen mesleklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Genç neslin, bu mesleklerin gerektirdiği şartlara uyum sağlamada güçlük çekmeleri onların meslek tercihini gerçekleştirirken zorluklar yaşamalarına neden olmuş ve birey ile meslek arasında köprüyü kuracak olan kişisel özellikler, yeterlilikler ve beklentiler doğrultusunda profesyonel destek almalarını zorunlu hale getirmiştir (Atli, 2012: 13). Bu bakış açısı ile öğretmenlik mesleği her ne kadar klasik bir meslek türü olarak düşünülse de, gelişen toplumların sürekli eğitim alanında gerçekleştirmeye çalıştıkları yenilikler bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri de değiştirmiş ve öğretmenlik mesleğini tercih eden bireylerin bu meslek ile ilgili kalıp yargılarını yok etmiştir. Öğretmenlik mesleğinin biraz daha yakından incelenmesinde fayda vardır.

2.2. Öğretmenlik Mesleği

Öğretmenlik mesleği, 1973'te çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda şöyle tanımlanmıştır: “Öğretmenlik, devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili öğretim görevlerini üzerine alan ve genel kültür, özel alan, eğitim ve pedagojik formasyonla sağlanan özel bir ihtisas mesleğidir.”(METK, 1973). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, öğretmenlik devletin temel hizmetlerinden biri olan öğretim hizmetini yerine getirmekte, bu sorumluluğunu yerine getirirken de öğrencilerini yönlendirme ve belirli bilim dalları ve alanlarda onların yetiştirilmesine ve gelişmesine yardım etmektedir (Semerci ve Kara, 2004: 70).

Öğretmenlik mesleğinin en önemli misyonlarından biri, öğrenciyi grup içerisinde “birey” olarak tanımlayabilmesi, öğrencilerinin öğrenmelerini etkileyen faktörleri göz önünde bulundurarak kazandırılması planlanan hedef davranışları belirlemesi ve bu anlamda geliştirdiği planlamayı başarıyla

uygulayabilmesidir (Ülgen, 1994: 237). Böylece, öğretmenler eğitim ve öğretimdeki olumsuzlukları gidermeye çalışırlar (Taşgın, 2010:6).

Eğitim, geçmişten bu yana, toplumların gelişmesinde ve değişmesinde en etkili faktörlerden biri olmuştur. Nitekim toplumlar hem aile için hayırlı evlat, hem de millet için vatansever bir insan yetiştirmek ister. Öğretmenler tarafından yetiştirilen bu insanlar, ailesini, çevresini ve milletini mutlu ederek, devletini kalkındırıp güçlendirir. Bu bakımdan ekonomik kalkınma, toplumsal huzur ve refah için öğretmenlerin mesleklerindeki başarıları çok önemlidir (Tekışık, 1987: 24). Ancak, eğitimin toplumun ve çağın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için, eğitim sisteminin içinde yer alan unsurların kendini sürekli yenilemesi gerekir. Bu unsurlar öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, eğitim programları, eğitim teknolojisi ve finansal kaynaklar olmakla birlikte başat unsur öğretmen olarak görülür.

Eğitimin kalitesi öğretmenlere bağlıdır. Bu yüzden eğitimi gerçekleştirecek olan öğretmenlerin hizmet öncesinde ve hizmet içinde kendilerini iyi yetiştirmiş olmaları önemlidir (Akar, 2007: 19). Öğretmenlik, alanında uzmanlık gerektirir. Bu uzmanlığı gerçekleştirmede mesleki formasyon ve diploma zorunluluğu vardır (Koyunkaya, 1982: 4). Öğreten kişinin belli yetenekleri ve bilgi donanımı olması gerekir. Ne var ki, kişilik özellikleri iyi olan bir öğretmenin alan bilgisi becerileri yoksa etkili bir öğretmenlik yapması beklenemez. Çünkü öğretmenlik bir sanattır (Eskicumalı, 2011: 8-11).

Öğretmen okul öncesi döneminden itibaren öğrencilere yön veren, onların hayatlarına olumlu ve olumsuz şekilde etki eden kişidir(Şahin Koyuncu, 2015: 1). İnsanın yetişebilmesinde en büyük pay öğretmenlerindir. Eğitimin kalitesi nitelikli öğretmenlere bağlıdır. Çünkü nitelikli yetişen öğretmenler öğrencilerine nitelikli eğitim verebilir. Öğretmenler eğitim ve öğretimin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden sorumlu kişilerdir (Dilekmen, 2008: 213; Taşkaya, 2012: 284). Öğrencilerine iyi bir rehber ve örnek olurlar. Çünkü öğrenciler öğretmenlerinin davranışlarını taklit ederek onları uygularlar. Öğretmenler öğrencilerin yaşamına şekil veren, onların iletişim yaratıcılık gibi becerilerini üst düzeye çıkaran kişilerdir(Doğruer, 2007: 22). Bunların yanında beceri tutum ve davranış

kazanmalarını sağlayarak kişiliklerinin gelişimine de katkıda bulunurlar. Öğretimi, öğrencilerin özelliklerine göre planlayıp uygularlar (Saraç,2002: 15).

Öğretme ilk olarak ailede başlar. Sonra yakın çevreden bilgiler öğrenilir. Lakin her öğrenilen bilgi istendik değildir. Belli bir düzeye gelen bireyler eğitim için okullara gönderilir. Bu bireylerin eğitimleri de öğretmenler yardımıyla gerçekleştirilir (Yılmaz,2015: 13). Öğretmen ikinci anne baba gibidir (Odabaş Kararmaz, 2013: 6). Eğitimin en önemli ögesidir. Genç kuşakların hayatlarının şekillenmesi ve başarılı olmasında en önemli faktördür (Zembat, 2007: 278). Öğretmenin sadece bilgi veren konumunda olması beklenmez. Aynı zamanda rehber konumlu öğrencilerine destek veren bir kişi olması beklenir (Can, 2015: 1). Öğrencilere toplumsal yaşayışı ve ahlaki değerleri de öğretir. Kişilik gelişimlerine yardımcı olur. Birçok öğrencinin hayatında önemli farklılıklar yaratarak onların yaşam felsefelerinin oluşmasında rol oynar (Güneş, 2011: 2). Öğrenciler için öğretmen, onların model alacağı bir kişiliktir. Öğretmenlerinin davranışlarından, konuşma tarzından etkilenirler ve hatta bazen onu taklit ederler. Hal ve hareketlerini örnek alırlar. Bu yüzden öğretmenlerin öğrencilerine örnek olacak tarzda sağlam karakterli olması beklenir (Eskicumalı, 2011: 11). Öğretmen ülkenin ihtiyacı olan nitelikli bireyler, yurttaşlar yetiştirmekle yükümlüdür. Bu meslek özveri isteyen bir meslektir (Coşkun, 2011: 33). Toplumda hangi kesimden olursa olsun üzerinde öğretmenin emeği bulunmayan hiçbir kişi yoktur. Yerine göre öğrencilerine anne babadan bile daha çok emek harcar. Bir mühendis binayı kalitesiz inşa etse sadece binada yaşayanlar ölür ama öğretmenler görevlerini en iyi yapacak şekilde yetiştirilmezse ülke için büyük bir kayıp meydana gelebilir (Ayas, 2009: 5).

Bilmek ve öğretmek bir öğretilerde bulunması gereken önemli özelliklerdendir. Konuyu iyi bilip anlatan, bunu yaparken de öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alıp, uygun yöntemleri kullanan, yeniliklere açık, sabırlı, öğrencilere pozitif ve dostane yaklaşan, akıcı dil özelliklerine sahip, onlara planlı ve programlı olmayı aşlamış, sınıfa hâkim olmak iyi bir öğretmenin istenilen nitelikleridir (Oktay, 1991: 190-191). O istendik davranışları öğrenciye kazandırmak için değişik öğrenme öğretme stratejilerini, yöntem ve teknikleri, araç gereçleri kullanır. Öğrencilere yol göstererek bilgiye ulaşmalarını sağlar.

Bunları yaparken de öğrencilerini ve mesleğini sever. Yani öğretmenlik mesleği profesyonellik gerektiren bir meslektir. Öğretmen sonuçları değerlendirir, eksiklikler varsa tamamlar, yanlışları düzeltir. Sürekli kendini geliştirme yollarını arar. Böyle yaparsa öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerini yerine getirmiş olur (Sönmez, 2004: 27).

Sünbül (1996: 600)'e göre öğretmen rolleri: “öğrenmeyi sağlama, sınıf yönetimi, aile üyeliği, değerlendirme, güven verme, mesleksel ustalık, toplum liderliği” şeklinde sıralanmıştır. Bu rollerin hepsini tek başına bir öğretmen olarak üstlenmek zordur. Ona göre eğitimdeki başarıların ve başarısızlıkların nedeni öğretmenin bu rollerin hangisini kullandığıyla ilgilidir.

2.2.1. Öğretmenin Kişisel ve Genel Özellikleri

Bir toplumun geleceğini yetişen nesiller belirler. Bunun için genç neslin ilk yıllardan itibaren amaçlı ve nitelik sahibi yetiştirmeleri çok önemlidir. Bu konuda en büyük pay eğitime düşmektedir. Eğitimin öğeleri en üst seviyede olursa istenilen başarı elde edilebilir. Eğitimde çeşitli unsurlar vardır. Bunların en önemlisi öğretmendir. Meslek olarak öğretmenliği seçen bir bireyin öğrenme ve öğretmeyi sevmesi gerekir. Öğretme faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi için yeterli bilgi ve becerilere sahip olması önemlidir. Çağa ayak uydurabilmek için sürekli kendini yenilemeli, gelişmeleri yakından takip etmeli, öğrencilere yol gösterecek nitelikte rehber olmalıdır (Yalçınkaya, 2016: 245). Bu özelliklere sahip olmanın en önemli yolu hizmet öncesi eğitimden geçer. Hizmet öncesi eğitimde iyi yetişen bir öğretmenin mesleki yaşamında da başarılı olacağı söylenebilir (Yeşilyurt, 2011: 72)

Öğretmenlerde olması istenen bu özellikler iki başlık altında incelenebilir. Aşağıda öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler mesleki ve kişisel özellikler olmak üzere verilmiştir.

2.2.1.1. Öğretmenin Sahip Olması Gereken Mesleki Özellikler

Öğretmenin en önemli görevi öğrencilerin öğrenmesini sağlamaktır. Bunu gerçekleştirebilmek için de alan, öğretmenlik mesleği ve genel kültür olmak üzere üç gruptaki becerilere sahip olmaları gerekmektedir (Eskicumalı, 2011: 11). Bu becerileri kazanabilmek için öğretmen adaylarının eğitimin hangi kademesinde olursa olsun yükseköğrenim görmüş olması gerekir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005: 213). Öğretmenlerin çalışacağı öğretim basamağına göre hazırlanmış dersler alan bilgisini meydana getirir. Öğretmenlerin bir konuyu öğrencilere öğretebilmesi için ilk şart o konuyu bilmesidir (Eskicumalı, 2011: 11). Öğretmenlik meslek bilgisi ise öğretmenin öğretmeyi nasıl gerçekleştireceği, bunu sağlamak için neler yapacağı hangi metotları kullanması gerektiğine dair alandır. Konuyu bilen öğretmenin konuyu anlatırken hangi sırayı izleyeceğini ve konuyu nasıl sınırlandıracağını bilmesi öğretmenlik meslek bilgisine sahip olduğuna işarettir. Genel kültür bilgisi ise bir öğretmenin sahip olacağı özelliklerdir (Şahin Koyuncu, 2015: 11). Bir öğretmen toplum ve dünya sorunlarını bilmeli, çözüm önerilerinde bulunabilmeli ve öğrenciye çevrelerinde meydana gelen değişimleri anlayabilecek karşılayabilecek davranışlar kazandırmalıdır (Celep, 2004: 27-28; akt. Türkdoğan, 2014: 17).

Bir öğretmenin kişilik özelliklerinin iyi olması onun etkili bir öğretmen olacağı anlamına gelmez. Aynı zamanda alanıyla ilgili bilgi ve becerileri öğrencilere kazandırmayı ve alanını çok iyi bilmesi gerekir. Bunun yanında içinde yaşadığı toplumu ve kültürü çok iyi tanımalıdır (Eskicumalı, 2011: 11). Okulun geliştirilmesi için elinden geleni yapmalı, teknolojiyi iyi kullanmalı, yeniliklere ve gelişmelere açık, mesleki sorumluluklarını yerine getiren, müfredatı iyi bilen bir birey olarak kendini yetiştirmelidir (Yılmaz, 2015: 41). Ders planı yaparak derse zamanında başlayıp dersi zamanında bitirmelidir. Böylece zamanı etkili kullanmış olur. Çalışma arkadaşları ve idarecilerle işbirliği yapmalı, öğrencilerin psikolojilerini anlayarak empati yapmalı ve ona göre davranmalıdır. Bunun yanında, üst düzey düşünme becerilerine sahip öğrenciler yetiştirmek için elinden gelen çabayı gösteren, öğrencileri topluma ve hayata hazırlamaya çalışan, sınıf yönetimi konusunda deneyimli, objektif ve adil davranarak öğrencileri değerlendiren, kısacası öğrencilerin

kendini gerçekteleştirebilmesi için çaba gösteren bir model olmalıdır (Cemaloğlu, 2011: 235).

2.2.1.2. Öğretmenin Sahip Olması Gereken Kişisel Özellikler

Herkesin bir takım kişisel özellikleri vardır. Doğuştan ve yaşantılar yoluyla kazanılan özelliklerin tümü kişisel özellikleri oluşturur. Öğretmenlerin de kişisel özellikleri öğrencileri ve okulu etkilemektedir (Şimşek ve Tuzluca, 2015: 132). Olumlu özelliklere sahip bir öğretmen iyi bir model olarak öğrencilerini etkiler ve olumlu kişilik özellikleri sayesinde öğrencileri ile sağlıklı iletişim kurar (Dilci, 2012: 14). İnsan yetiştirmenin en önemli unsurları arasında öğretmenin olgunluğu ve örnek karakteri yer alır. Öğretim de öğretmenin bu özellikleriyle bulunduğu can bulur (Bek, 2007: 19).

Akbulut (2006: 2)'a göre olumlu kişisel özelliklere sahip bir öğretmenin özellikleri; öğrencilerinin değerli olduğunu onlara hissettiren, bireysel özelliklerini ve ilgilerini dikkate alarak onlara dostça yaklaşan, neşeli, sevecen ve sıcakkanlı, her şeyden önemlisi onlara insan olarak en yüksek değeri veren davranışlara sahiptir. Ona göre öğretmenin bu kişisel özellikleri öğrencilerin okula, derse ve öğretmene karşı tutumlarının olumlu olmasında ve öğrenmelerini sağlamada önemli yere sahiptir.

Çelikten ve diğerlerinin (2005: 214-221) yaptığı sınıflamaya göre öğretmenlerin kişisel özellikleri arasında, öğretmenin objektif ve açık görüşlü olması, ihtiyaçlarını ve beklentilerini dikkate alarak kendini sürekli geliştirmesi yer almaktadır. Eğitim sorunlarını araştırıp çözebilen, aktüel, meydana gelen teknolojik ve toplumsal gelişmeleri yakından izleyen, araştırmacı karaktere sahip ve yüksek başarıyı hedefleyen öğretmenler ideal öğretmenlerdir.

Öğretmenlik mesleğinin genel özelliklerini tekrar özetlemek gerekirse (İnandı, 2011: 291; MEB, 2006: 50):

- İnsan sevgisi ile dolu,
- Öğrencilerine değer veren,

- Gerçekçi,
- Çoklu bakış açısına sahip,
- Genel kültür düzeyi yüksek,
- Güler yüzlü, hoşgörülü ve sabırlı,
- Liderlik vasıflarına sahip,
- Ahlaklı, güvenilir ve dürüst,
- Mesleki yönden yeterli bilgi sahibi,
- Öz güvenli,
- İşini seven ve işine sadık,
- İşbirliğine açık,
- Objektif,
- Ön yargısız,
- Adil,
- Yeniliklere açık, esnek, aktif ve araştırmacı,
- Anlaşılır, akıcı ve güzel konuşan,
- Fiziki görünümü düzgün ve nezaket sahibi bireylerdir.

2.2.2. Öğretmenin Görevleri

Yaşamımızın en uzun ve en önemli süreci olan eğitim bir takım unsurlardan oluşmaktadır. Bunlar öğrenci, öğretmen, öğretim programı ve öğrenme ortamıdır (Tezcan, 1985: 367; akt. Coşkun, 2011:1). Bu unsurlar eğitimin amaçlarının gerçekleşmesine yardımcı olurlar. Eğitimin amaçlarının gerçekleşebilmesinde birinci rol öğretmenlerindir. Bu role sahip öğretmenlerin

etki alanı sadece sınıfla sınırlı değildir. Sınıf ortamında ve sınıf dışında da çeşitli görev ve sorumluluklara sahiptir. Sınıf ortamındaki ana amaç öğretme öğrenme olsa bile öğretmen öğrencilere model olacak davranışlar sergilemelidir (Dağ ve Göktürk, 2014: 172). Sınıf içinde öğrenme öğretme etkinliklerini planlamalı, sınıf yönetimini sağlama konusunda yetkin olmalıdır. Ayrıca liderlik, danışmanlık ve rehberlik diğer vasıfları arasında olmalıdır (Zembat, 2007: 291). Okula karşı olan sorumluluklar kendi içinde ikiye ayrılıp, öğrenciye ve okul yönetimine karşı sorumluluklar şeklinde incelenebilir. Öğrencilere karşı sınıf yönetimini sağlama, bilgi ve becerileri kazandırma, eşit davranma, adil olma, lider ve rehber konumlu, değişik öğretim strateji ve yöntemlerini kullanma gibi görevleri vardır. Okul yönetimine karşı ise öğrencilerin notlarını yönetime teslim etme, kurul ve zümre toplantılarına katılma şeklinde denilebilir. Öğretmenin sorumlulukları sadece okula karşı değildir. Ayrıca çevre ve topluma karşı olan sorumlulukları da vardır. Toplum ve çevreye karşı ise örnek olacak davranışlar sergileme, toplumu ve çevreyi geliştirip destek olma, toplumun değişme ve gelişmesinde özellikle kırsal kesimlerde etkin olma gibi görevlerdir (Tezcan, 1985: 367; akt. Coşkun, 2011: 1; Zembat, 2007: 291).

Özdemir ve Yalın (2000: 56) ise öğretmenlerin görevlerini dört başlık altında toplamışlardır. Bunlar; öğretme, idare ve yönetim, meslek/konu alanı uzmanlığı, öğrenci danışmanlığıdır. Bunları da kendi içinde incelemiştir. *Öğretmek*, öğretmenin öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştıracak etkinliklerini düzenleyerek onların öğrenmelerine yardımcı olmasıdır. Öğrenme öğretme sürecini yönlendirerek onlara rehberlik eder. *İdare ve yönetim*, diğer öğretmenlerle ve idareyle iş birliği yaparak planlaması ve çalışmasıdır. Eğitim öğretim etkinliklerini gerçekleştirir. *Mesleki konu alanı uzmanlığı*, alanı ile ilgili bilgilerin uzmanı olmasıdır. Alanına hâkimdir. Bilgilerini ve kendini sürekli güncelleştirir. Hizmet içi eğitimlere katılarak kendini geliştirir ve bildiklerini, öğrendiklerini öğretmen arkadaşlarıyla paylaşır. *Öğrenci danışmanlığı*, öğretmenin kimi zaman öğrencilerin ailesi ya da arkadaşı olmasıdır. Onların yeteneklerini keşfetmeye çalışır.

Genel olarak öğretmenlerin en önemli görevi Milli Eğitim'in amaçlarına uygun bir şekilde eğitim öğretim etkinliklerini planlayıp öğrencilerin

davranışlarında eğitim yoluyla değişimler meydana getirmektir. Bu görevini yerine getirmek için de şunları yapar(Başaran,1992: 15; akt. Taşgın, 2010: 15):

- Öğrencileri her yönüyle tanımaya çalışır.
- Öğrencilerin ulaşacağı eğitim hedeflerini belirler.
- Öğrencilerin öğrenim yaşantılarının düzenlenmesine yardımcı olur.
- Öğrencilerin daha iyi öğrenebilecekleri gerekli ortamı hazırlar.
- Öğrenme yaşantılarını düzenleyerek gerçekleştirir.
- Öğrencilerin öğrenme düzeylerini ölçerek, onları değerlendirir.

2.3. Tutum

2.3.1. Tutum Kavramı

Tutum kavramı ile ilgili alan yazında çeşitli tanımlamalar mevcuttur. Bu tanımlamalardan yola çıkarak, tutum kavramının bireyin çevresinde yer alan insan ve objeler, her çeşit olay ve olgular ile mutluluk, üzüntü, iyi, kötü gibi soyut ifadeler hakkındaki duygu, düşünce ve davranışlarını etkileyen olumlu ya da olumsuz duyuşsal tepki eğilimleridir (Bakırcıoğlu, 2012: 907; Türker ve Turanlı, 2008: 21; İnceoğlu, 2011: 22-23). Her ne kadar tutumun önyargılı ve süreklilik gösteren bir tepki olmasına karşın (Ömür ve Nartgün, 2013: 41), öğrenme ile de kazanılabilmesi ve bireyin karar verme sürecinde etkili olması onun bir diğer özelliğidir (Ülgen, 1994: 88). Tutum insanın kendisine aittir ve doğrudan doğruya gözlemlenemez. Bireyin tutumu, ancak onun gözlenebilen diğer davranışlarından yola çıkılarak öğrenilebilir (Özgür, 1986: 5). Örneğin yeni ev alan bir bireyin, eve yeni taşındığından dolayı yakın çevresinde hiç arkadaşı yoktur. Kendini yalnız hisseden bu birey utanıp çekindiği için kimseyle de arkadaşlık kuramamaktadır. İlk adımı çevresindeki kişilerden beklemektedir. Kişinin bu davranışından, yeni bulunduğu bir ortamda arkadaşlık ilişkilerini ilk başlatmamasına yönelik bir olumsuz tutum içinde olduğuna karar verilebilir (Smith, 1968; akt. Kağıtçıbaşı, 2010: 110).

2.3.2. Tutumun Bileşenleri

Tutumun üç bileşeni vardır. Bunlar bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenlerdir. Bireyin bir kişi ya da nesne ile ilgili algıları, duygularına, inançlarına ve değer yargılarına göre değişir. Böylece, herhangi bir kişi ya da obje ile ilgili belirli düzeyde bir tepki meydana getirir. Bireyin geliştirdiği tepki aynı zamanda geleceğe yönelik bir karar niteliğindedir. Bu nedenle bireyin o kişi ya da nesne ile ilgili olumlu ya da olumsuz davranışlarını etkiler (Ülgen, 1994: 88). Kısacası, tutumun bileşenleri arasında eşgüdüm olmadığı takdirde tutumun oluşması da mümkün değildir. O halde tutum, bu üç ögenin kendi aralarındaki etkileşimleri sonucunda oluşur. Bireyin bir konu ile ilgili bilgisinin o konuya bakış açısını olumlu ya da olumsuz yönde etkiliyorsa bilişsel öge, bireyin o konuya ilişkin duyguları olumlu ya da olumsuz ise duyuşsal öge, bunu sözleri ya da davranışları ile gösteriyorsa davranışsal ögedir (İnceoğlu, 2011: 29-30).

1. Bilişsel Öge: Kişinin konuya ilişkin geliştirdiği inanç ve düşünceleridir. Tutuma konu olan kişi, nesne, olay ya da olgu ile ilgili edinilmiş bilgi, duyguları ve ardından davranışları etkilemektedir. Bu duruma göre tutumun oluşmasında ilk basamak bilişsel ögedir (Tosun, 2011: 24). Örneğin, bir öğrenci sürekli Sosyal Bilgiler dersinden düşük not alıyorsa, bu öğrenci ya bu dersin konularını öğrenemediği ya da öğretmenin düşük not verdiği inancına sahip olur. Yine medyada bazı kişiler ya da olaylar hakkında yazılan haberler, yorumlamalar ve dedikodular da o kişi hakkında olumlu veya olumsuz bilişsel tutum oluşturmak içindir. Ancak, “bilimsel, gerçek ve tutarlı” bilgiler vermek suretiyle de daha sağlıklı ve olumlu tutumlar oluşturulabilir (Yıldız, 2006: 10). Yani bilişsel öge, algılanan objenin, olayın, durumun fikir ile analiz edilme sürecinden doğan bir ögedir.

2. Duyuşsal Öge: Bireyin, herhangi bir tutum konusuna karşı gösterdiği duygusal tepkileridir. Örneğin, bir öğrencinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumlu tutumu, onun bu derse istekli ve motive bir şekilde gelerek derse katılmasına, Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumsuz tutumu ise, onun bu derse isteksiz ve moralsiz gelerek derse katılmak istememesine neden olur. Bu durum tutumun duygusal ögesinin gerçekleşmesinin bir sonucudur (Yıldız, 2006: 10).

3. Davranışsal Öge: Bireyin tutuma konu olan kişi ya da nesneye yönelik dışardan gözlemlenebilen hal ve hareketlerini kapsayan, davranış ile ilgili ögedir. Tutumlar sonucundaki davranışlar olumlu veya olumsuz eylemler şeklinde sergilenebilir. Örneğin, bir öğrencinin herhangi bir derse karşı olumlu ya da olumsuz tutumu onun o dersin ödevlerini yapma, derse zamanında gelme, devamsızlık yapmama gibi davranışlarını etkiler (Yıldız, 2006: 10-11).

Tavşancıl (2006: 71,72; akt. Kaba, 2016: 21) tutumların özelliklerini şöyle sıralamıştır:

1. Doğuştan gelmez, yaşantılar yoluyla öğrenilirler.
2. Geçici değildirler, belirli bir süre devamlılık gösterirler.
3. Birey ve obje arasındaki ilişkide bir düzenlilik ve yanlılık olmasını sağlarlar.
5. Bir objeye ilgili olumlu ya da olumsuz bir tutumun oluşması, o objenin başka bir obje ile karşılaştırılmasına bağlıdır.
6. Bireysel tutumlar olduğu gibi toplumsal tutumlar da vardır.
7. Tutumlar tepkiden çok bir tepki gösterme eğilimidir. Yani bir olay ya da objeye tepki göstermek değil, tepki göstermeye yönelik eğilimdir.
8. Tutumlar, sonuçta olumlu ya da olumsuz bir tepkiye neden olabilir.

2.3.3. Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum

Gelişmiş bir toplumun meydana gelmesindeki en önemli unsur eğitim sistemi ve onun etkili bir biçimde işleyişidir. Bu sistemin en temel unsurunun öğretmen olduğu ve diğer unsurlara göre etkileme gücünün en fazla olduğu bilinmektedir(Çapa ve Çil, 2000: 69). Ülkeler sosyal, kültürel, ekonomik vb. birçok değişim ve gelişim yaşamaktadırlar. Bu değişim ve gelişim süreci içinde eğitim sistemini en çok etkileyen unsur öğretmenin yüksek nitelikli olmasıdır (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007: 84). “Öğretmenlik aslında bir sanattır”. Bu sanatın en başarılı bir biçimde uygulanabilmesi için öğretmenlerin ve öğretmen

adaylarının kişilik özellikleri, mesleki bilgileri ve aldıkları eğitim harmanlanarak etkin bir öğretmen profili meydana getirilmelidir (Atmaca, 2015: 404). Bu profil mesleğe başladıkları andan itibaren hem başarılarını etkileyecek hem de yaptıkları meslekte doyum sağlamalarına yardımcı olacaktır. Bir mesleği seçmek o meslekte başarılı olmak anlamına gelmemektedir. Başarılı olmanın ön koşulu mesleğini sevmek denilebilir. Öğretmen adaylarının eğitimlerini tamamlarken seçtikleri mesleğe ilişkin tutumları gelecekte üyesi olacakları bu mesleği nasıl sergileyeceklerinin bir yansıması olarak kabul edilebilir. Bireyin mesleğine karşı tutumu mesleğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları yapma tarzını etkileyecektir. Tutumu olumlu ise mesleğini daha iyi yapma eğilimi gösterecek bu da sınıf içindeki davranışlarına yansyıp öğretmenlik rolünü daha iyi yerine getirmesine yardımcı olacaktır (Gissy, 2010: 7). Mesleğindeki olumlu tutum aynı zamanda yaşamında başarı ve doyumunu sağlayacak, sadece onu değil sistemin diğer öğelerini de etkileyecektir (Recepoğlu, 2013: 312). Mesleğini seven, eğitim ve öğretime kendini adanmış öğretmen ve öğretmen adaylarının mesleğine karşı olumlu tutum geliştirdiği, mesleği ve öğrencileri sevmeyen, kendini geliştirmek için hiçbir çaba içinde olmayan, mesleğini yapmaktan heyecan duymayan öğretmenlerin ise mesleklerine karşı olumsuz bir tutuma sahip olduklarını söylenilebilir. Semerci ve Semerci (2004: 140), olumlu tutumların her zaman, öğrenme ve öğretmeyi kolaylaştırdığını, bunun da başarıyı beraberinde getirdiğini, olumsuz tutumların ise başarıyı düşürerek öğrenme ve öğretmenin olumsuz etkilendiğini belirtmiştir.

2.3.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Tutumları

Nitelikli insan yetiştirme günümüz toplumlarının önem verdiği konulardan bir tanesidir. İstenilen düzeyde donanımlı insan yetiştirebilmek eğitim öğretimle gerçekleştiğinden okul programları, eğitim ve öğretimin yapısı, iyi öğrenci profilinin geliştirilmesine yönelik önemli çalışmalar yapılmaktadır.

Öncelikle toplumların çağa uyum sağlayabilmesi, her alanda yetenekli insan yetiştirilmesi, gerçekçi ve fonksiyonel bir eğitim sistemiyle mümkündür. Eğitim sisteminin kalitesi ise büyük ölçüde iyi yetişmiş öğretmenin kalitesi ve başarısı ile paralellik gösterir. Öğrenme aynı anda bir birini tamamlayan üç

alandaki gerçekte bir bütünlük göstermektedir. Bu yüzden öğrencilerin Sosyal Bilgiler branşına karşı tutumlarının başarılarını etkilemede önemli bir rol oynadığı söylenebilir(Erdemir ve Bakırcı, 2009: 162).

İnsanlık tarihinde insanların birtakım ihtiyaçlarından doğmuş, belli bir süre etkin olarak varlığını sürdürmüş ve insan toplumlarının ihtiyaçlarındaki değişimle birlikte de geçerliliğini yitirmiş birçok meslek bulunmaktadır. Ancak tarihin en eski mesleklerinden biri olan öğretmenlik, geçmişten günümüze varlığını koruyarak devam ettiren ender mesleklerdendir. Öğretmenlik mesleğine olan ilgi ve istekte tarihin değişik dönemlerinde artma veya azalma gözlenirse de bu meslek, hiçbir zaman hiçbir toplumda tümüyle itibarını ve geçerliliğini kaybetmemiştir. Bu nedenle tarihin her döneminde olduğu gibi bugün de öğretmene ve öğretmenliğe olan talep devam etmektedir. Çünkü bilim ve teknolojinin baş döndürücü bir hızla geliştiği ve değiştiği günümüzde bile öğretmenin yerini doldurabilecek bir araç yoktur. Bu nedenle öğretmen, hala öğrenme öğretme sürecinin en önemli vazgeçilemez ögesi durumundadır (Anılan ve Anılan, 2014: 52).

2.4. İlgili Araştırmalar

Alan yazında yapılan araştırmada, Sosyal Bilgiler ve diğer branşlara ait öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ve branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin incelendiği çok sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalarla ilgili genel bilgiler aşağıda yer almaktadır:

Semerci ve Semerci'nin 2004 yılında yaptığı "Türkiye'deki Öğretmenlik Tutumları" başlıklı makalelerinde, öğretmen adaylarının Türkiye'deki öğretmenlik mesleği ile ilgili tutumlarını incelemişlerdir. Araştırmanın örneklem grubunda 14 üniversiteden random olarak seçilen Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencileri yer almaktadır. Araştırmada standart bir ölçek yardımıyla Beden Eğitimi öğretmen adaylarının öğretmenlik ile ilgili tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre cinsiyete ve üniversitelere göre öğretmenlik mesleğine karşı Beden Eğitimi ve Spor öğretmen adaylarının tutumları arasında

anlamli farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak, öğretmen adaylarının mesleğe karşı tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Bölümler arasında, cinsiyet ve üniversiteler açısından, benzer öğretim programı alan öğretmen adayları arasında mesleğe karşı tutumlarında farklılık yoktur.

Karahan'ın 2005 yılında yaptığı “ Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Coğrafya Öğretmenlerinin Diğer Öğretmenlerle Öğretmenlik Tutumları Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, ortaöğretim kurumlarında görev yapan Coğrafya öğretmenlerinin diğer Branş öğretmenleri ile öğretmenlik tutumlarının karşılaştırması yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunda İstanbul ilinde Kartal, Maltepe, Pendik, Tuzla ilçelerindeki orta öğretim kurumlarında görev yapan Coğrafya, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, İngilizce, Rehber, Beden Eğitimi, Resim, Müzik Öğretmenlerinden random yoluyla seçilmiş 304 kişi yer almaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş “Kişisel Bilgi Formu” ve Leeds (1951) tarafından geliştirilmiş “Öğretmenlik Tutumları Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre orta öğretim kurumlarında görev yapan Coğrafya öğretmenlerinin ve diğer öğretmenlerin tutumları, orta değer üzerinde. Orta öğretim kurumlarında görev yapan Coğrafya öğretmenlerinin ve diğer öğretmenlerin tutumlarının, cinsiyetlerine, yaşlarına, medeni durumlarına, görev yaptıkları okul türüne, branşlarına, okuttıkları sınıflardaki öğrenci sayısına, mesleki deneyimlerine, mezun oldukları eğitim kurumlarına, mesleği isteyerek seçip seçmeme durumlarına ve görev yaptıkları kurumda çalışma sürelerine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Fakat aylık gelir düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Bakırcı ve Erdemir'in 2009 yılında yaptığı “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Fen Branşlarına Karşı Tutumlarının Gelişim ve Değişimi” başlıklı makale çalışmasında Fen Bilgisi öğretmen adaylarının Fen branşlarına karşı tutumlarının gelişim ve değişimine dair yaptıkları çalışmanın örneklem grubunu Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitelerinin Eğitim Fakülteleri Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 400 Fen Bilgisi öğretmen adayı oluşturmuştur. Veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilen 45

maddeden oluşan “5’li Likert tipi Tutum Ölçeği” dir. Araştırmanın alt boyutları “Değer Verme, Güven, Zevk Alma, Endişe Ve İlgi” olarak belirlenmiştir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının Fizik ve Kimya branşına karşı tutum puanlarının karşılaştırılması sonucu, Fizik branşını Kimya branşına göre daha fazla sevdikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının Fizik branşına karşı tutum puanlarında, Biyoloji tutum puanına göre çok az lehte puan farkı ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının Kimya branşına karşı tutumlarının olumsuz olduğu söylenebilir. Fen bilgisi branşlarına karşı öğretmen adaylarının tutumları incelendiğinde ulaşılan sonuç en olumsuz tutumun Kimyaya en olumlu tutumun ise Fiziğe ait olduğu yönündedir. Çalışmanın genel olarak ulaşılan sonucu ise öğretmen adaylarının üç disipline karşı tutum düzeyleri negatif eğilimlidir.

Eş’ in 2010 yılında çalıştığı “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının ve Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedenlerinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile öğretmenlik mesleğini tercih etmelerine ilişkin tutumları ve bu iki durum arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örnekleminde Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliğinde öğrenim gören 176 öğrenci yer almıştır. Veri toplama araçları olarak Aydın (1993)’in geliştirdiği “Likert Tipi Bir Ölçek Formu” ve Övet(2006)’in geliştirdiği “Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre Sınıf Öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğini tercihlerine ilişkin tutumlarında kararsız oldukları, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ise olumlu olduğu görülmüştür. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları cinsiyetlerine, buldukları sınıflara, barınma durumlarına, aylık gelirlerine, üniversiteye gelmeden önce yaşadıkları yerleşim birimine, babalarının ve annelerinin mesleklerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Ünlü (2011)’nün “Beden Eğitimi Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi” adlı makale çalışmasında örneklem grubunu 556 Beden Eğitimi öğretmen adayı oluşturmuştur. Yapı geçerliliğini tespit etmek amacıyla açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçekte birinci faktör olumlu ve 13 madden ikinci faktör ise olumsuz ve 10 madden oluşmuştur. Ölçeğin

güvenirliğini tespit etmek için ise Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları hesaplanmış ve buna göre katsayı birinci alt faktör için .90; ikinci alt faktör için .86 ve ölçeğin tamamı için .88 olarak belirlenmiştir. Bu bulgulara göre oluşturulan ölçeğin Beden Eğitimi öğretmenliği mesleğine yönelik tutumu ölçmede geçerli ve güvenilir olduğuna ulaşılmıştır.

Küçük 'ün 2012 yılında yaptığı “Müzik Öğretmenlerinin Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutumları” başlıklı makale çalışmasında Müzik öğretmenlerinin Müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumlarını ve bu tutumlarının cinsiyet, yaş, çalışılan kurum ve mesleki kıdeme göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Örneklemeye dâhil edilen 50 Müzik öğretmenine Tufan ve Güdek (2008) tarafından geliştirilen “Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Çalışma Müzik öğretmenlerinin branşlarına yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucunu göstermiştir. Müzik öğretmenlerinin branşlarına yönelik tutum puanlarının cinsiyet, yaş ve mesleki kıdeme göre anlamlı bir fark yaratmadığı sadece çalışılan kuruma göre devlet okullarında görev yapan Müzik öğretmenlerinin lehine anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan'ın 2013 yılında “Türkçe Öğretmenleri ile Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin Karşılaştırmalı Bir Çalışma” başlıklı makale çalışmasında Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelenmiş ve bu tutumları karşılaştırılmıştır. Araştırma örneklemini Ağrı ilinde görev yapan 60 Türkçe öğretmeni ile Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğrenimlerine devam eden 105 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada, Temizkan (2008) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekte, “Türkçe Öğretmenliği Mesleğine İlgili Duyuma, Bu Mesleğe Bağlılık, Bu Mesleği Sevme, Toplumsal Açından Türkçe Öğretmenliğinin Gerekliliğine İnanma, Mesleki Yeterlilik Düzeyi Üzerine Görüşler” olmak üzere beş faktörlü toplam 31 madde yer almaktadır. Araştırmada yapılan istatistiksel analizler sonucunda Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine orta düzeyde ilgi duydukları tespit

edilmiştir. “Türkçe Öğretmenliği Mesleğine İlgili Duyuma”, “Mesleki Yeterlilik” ve “Mesleğe Bağlılık” boyutundaki tutumlarının orta düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. “Türkçe Öğretmenliği Mesleğini Sevme ve “Toplumsal Açıdan Türkçe Öğretmenliğinin Gerekliliğine İnanma” boyutlarında ise Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının olumlu tutumlar içinde oldukları saptanmıştır. Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının “Toplumsal Açıdan Türkçe Öğretmenliğinin Gerekliliğine İnanma” ile “Meslekî Yeterlilik Düzeyi Üzerine Görüşler” boyutlarında ve ölçekteki tüm boyutların hesaplanmasından oluşan toplam puanlarda Türkçe öğretmenlerine göre daha olumlu olduğu da tespit edilmiştir. Ayrıca, ölçeğin “Türkçe Öğretmenliği Mesleğine Bağlılık” boyutunda erkeklerin bayanlara göre daha olumlu tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir.

Dönmez ve Uslu'nun 2013 yılında yaptığı “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” başlıklı makale çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Örneklem grubuna Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören 230 öğretmen adayı seçilmiştir. Çalışmada Üstüner(2006), tarafından geliştirilmiş olan “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ve araştırmacılar tarafından geliştirilmiş “Kişisel Bilgi Formu” olmak üzere iki ayrı ölçek kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet, öğretmenlik mesleğini seçme nedeni ve baba öğrenim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermiş olduğu, anne öğrenim durumları açısından ise anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ve öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu kanısına varılmıştır.

Mercan ve Eğit' in2014 yılında yaptığı “Öğretmenlerin Branş Tutum İlişkisi” başlıklı makale çalışmasında öğretmenlerin branş tutum ilişkileri incelemiştir. Çalışmadaki amaç öğretmen tutumlarının hangi özelliklerinin branşlara göre farklılık gösterdiğini belirlemektir. Bu farklılığı belirlemek için yaş, cinsiyet, kıdem, medeni durum ve mezun olunan fakülte (Eğitim/Fen-Edebiyat) değişkenlerinden yararlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Bursa ili

MEB okullarında görev yapan 250 Branş öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada “Branş Öğretmenleri Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Bulgulara göre Sözel Branşların (Türkçe, Tarih, Coğrafya, Yabancı Dil) Sayısal Branşlara göre daha fazla mesleki sorumluluk sahibi oldukları ve ayrımcılığa karşı daha duyarlı oldukları ortaya çıkmıştır. Ulaşılan diğer sonuçlar ise; 1-5 yıl deneyime sahip olan öğretmenlerin 6-10 yıl deneyime sahip olan öğretmenlerden "mesleğe karşı tutum" boyutunda olumsuz yönde anlamlı derece farklı tutuma sahip olduklarıdır. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla mesleki sorumluluğa sahip ve duyarlı oldukları, Eğitim Fakültesinden mezun olan öğretmenlerin Fen-Edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlere göre daha sosyal, giyinişine önem veren, esprili ve not konusunda daha cömert olduğudur.

Karatekin, Keçe ve Meray'ın 2015 yılında yaptığı “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” başlıklı makale çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını farklı değişkenlere göre incelemişlerdir. Örneklem grubunu Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinde öğrenim gören 403 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışmada Semerci (1999) tarafından geliştirilmiş “Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” ile veriler toplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre ulaşılan ilk sonuç Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip olduklarıdır. Cinsiyet değişkeni açısından ise kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha pozitif yöndedir. Bir diğer değişken olan aile gelir durumuna göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Fakat alt ve orta gelir grubuna mensup ailelerden gelenlerin; üst gelir grubu ailelerden gelen öğretmen adaylarına göre mesleğe ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür. Çalışmada mesleğe isteyerek gelen öğretmen adaylarının, mesleğe istemeyerek gelen öğretmen adaylarına nispeten daha olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Şahin Koyuncu' nun 2015 yılında yaptığı “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Güvenleri ve Mesleki Tutumlarının İncelenmesi ” başlıklı yüksek lisans

tezinde Okul Öncesi öğretmenlerin özgüvenleri ile mesleki tutumlarını incelemiştir. Çalışmanın örneklemini Afyonkarahisar merkez ilçe ve merkeze bağlı köy okullarından rast gele seçilmiş 179 Okul Öncesi öğretmeni meydana getirmiştir. Veri toplama araçları olarak Akın (2007) tarafından geliştirilen “Öz Güven Ölçeği” ve Çetin (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre okul öncesi öğretmenlerinin %92’sinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları yüksek düzeyde çıkmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmış nitekim genel mesleki tutum ve alt boyutları “Sevgi, Değer Ve Uyum” boyutunda kadın öğretmenlerin puanlarının sıra ortalamaları erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaş değişkenine bakıldığında da cinsiyet değişkeni gibi anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geneli ve “Sevgi” alt boyutundan aldıkları puanlar mezun olunan kurum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Mesleki kıdem değişkenine göre ise Okul Öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları sadece “Değer” alt boyutunda anlamlı olarak farklılık göstermiştir.

Yılmaz’ın 2015 yılında yaptığı “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi ” başlıklı yüksek lisans tezinde Sınıf Öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ve öğretmenlik mesleğini algılamalarını araştırmıştır. Örneklem grubunu Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören Sınıf öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Üstüner (2006) tarafından geliştirilmiş “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeylerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılığa neden olduğu belirlenmiştir. Bu farklılık 1-4 ve 2-4 sınıf düzeyindeki öğrenciler arasındadır. Araştırmaya katılan Sınıf Öğretmeni adaylarının bu anabilim dalını isteyerek tercih etmediği görülmektedir. Cinsiyet değişkeni Sınıf Öğretmeni adaylarının mesleğe yönelik tutumlarında etkilidir. Bayan öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre tutumları daha

olumludur. Öğretmenlik mesleğine karşı en az olumlu tutma sahip olanlar dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarıdır.

BÖLÜM-III

3. YÖNTEM

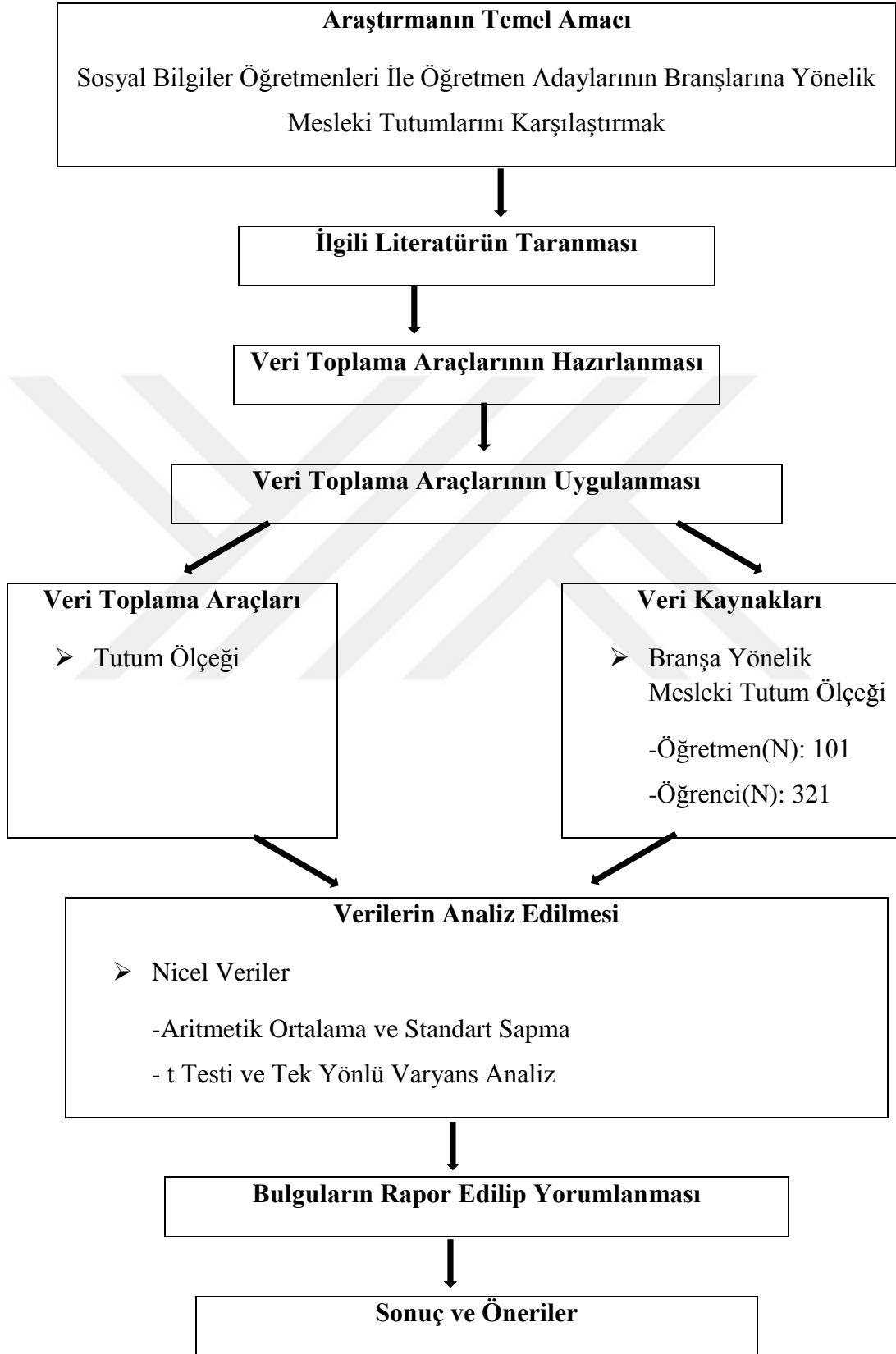
Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve elde edilen verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma mevcut durumu tespit etmeyi amaçladığından tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1999).

Araştırmada çalışma planı içerisinde, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 1999). Bu araştırmada aktif olarak görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile Eğitim Fakültelerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programında öğrenim gören öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma yapılırken araştırma grubunda yer alan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının görüşlerinin alınacağı bir Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Mesleki Tutum Ölçeği uygulanmıştır.

3.2. Araştırmanın Temel Amacı ve Gerçekleştirilmesinde İzlenen Yol

Şekil 1. Araştırmanın Temel Amacı ve Gerçekleştirilmesinde İzlenen Yol

3.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı Niğde İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı tüm ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve Türkiye'deki üniversitelerin Eğitim Fakültelerinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Niğde ili merkez ilçede, merkeze bağlı köy okullarında ve Bor ilçesinde görev yapan, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun, kolay örnekleme yöntemi ile seçilmiş 101 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve dört farklı üniversitenin (Aksaray Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi ve Bartın Üniversitesi)Sosyal Bilgiler öğretmenliği lisans programında öğrenimine devam eden ve her sınıf düzeyindeki gönüllü toplam 321 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Kolay ulaşılabilirlikleri açısından bu üniversiteler seçilmiştir.

3.4. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının mesleki tutumlarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Branşına Yönelik Mesleği Tutum Ölçeği” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.4.1. Sosyal Bilgiler Branşına Yönelik Mesleği Tutum Ölçeği

Veri toplama aracının geliştirilmesi öncesinde konu ile ilgili alan yazında tarama yapılmış ve lisansüstü tezlerde yer alan ölçekler şekil ve içerik olarak incelenmiştir. Araştırmada kullanılan “Sosyal Bilgiler Branşına Yönelik Mesleki Tutum Ölçeği” likert tipi bir ölçektir. Beşli likert tipi bu ölçek öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumlarını ölçmek için kullanılmıştır. Ölçeğin cevap seçenekleri “Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Hiç Katılmıyorum” şeklindedir. Aşağıda bu ölçeğin geliştirilmesindeki aşamalar belirtilmiştir.

3.4.2. Madde Havuzunun Oluşturulması

Öncelikle alan yazın taraması yapılmış ve önceki yıllarda bu konu ile ilgili geliştirilmiş tutum ölçekleri incelenmiştir(Avcı,2011; Kalkan, 2014; Kılınç ve Salman, 2007; Üstüner, 2006; Semerci, 1999). Çalışmaların incelenmesiyle tutum ölçeği geliştirirken konuyla ilgili hangi içerik ve alt boyutlara değinileceğinin belirlenmesi sağlanmıştır. Bu aşamadan sonra Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programının 2. sınıfında yer alan toplam 30 öğrenciye hazırlanan açık uçlu sorular sorulmuş ve bu soruları samimi bir şekilde cevaplamaları istenmiştir. Bu anketlerden elde edilen veriler ışığında tutum maddesi olabilecek 43 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Oluşturulan maddeler 5’li likert tipi (Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Hiç Katılmıyorum) şeklinde derecelendirilmiştir. Karasar(1999:141)’a göre tutum maddeleri hazırlanırken dikkat edilmesi gereken bir takım özellikler vardır:

- Dil ve anlaşılabilirlik yönünden sade olmalı, bir madde birden fazla yargıyı içermemeli,
- Yansızlık kuralına dikkat edilerek, olumlu ve olumsuz ifadelere yer verilmeli,
- Sadece olumlu ve olumsuz ifadeler değil olgusal ifadelere de yer verilmelidir.

3.4.3. Uzman Görüşlerinin Alınması

Geçerlilik testi, oluşturan maddelerin ölçülmek istenen özelliği ne derece ölçtüğü ile ilgili bir kavramdır. Testi oluşturan maddelerin, ölçülen davranışın nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadığının göstergesi ise kapsam geçerliliğidir. Kapsam geçerliliğinin belirlenmesinde en etkili yollardan biri uzman görüşüne başvurmaktır (Büyüköztürk, 2010: 167). İki ölçme değerlendirme uzmanı, beş alan eğitimcisi olmak üzere toplam yedi kişiye “Sosyal Bilgiler Branşına Yönelik Mesleği Tutum Ölçeği” maddelerinin ilgili boyutu temsil edip etmediği sorulmuştur. Bu kısımda uzmanlar belirtilen özelliği

net bir şekilde ölçmeye aday bir madde ise *Amaca Uygun*; maddenin düzenlenmesi ya da değiştirilmesi gerekiyorsa *Geliştirilmeli*;madde belirtilen özelliği taşııyorsa *Yetersiz* seçeneklerini işaretlemişlerdir. Uzman görüşleri sonucunda maddelerin ilgili boyutları temsil etmediği sonucuna varılmış olan maddeler ölçekten çıkarılmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra bu maddeler tutum maddesi olacak şekilde madde yazım kurallarına göre yazılarak taslak ölçek hazırlanmıştır.

3.4.4. Ön Deneme Uygulaması

Uzman görüşleri neticesinde gerekli düzeltmelerin yapılarak son şekli verilen taslak ölçek, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler öğretmenliğinde okuyan ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinde uygulamıştır. Çalışmaya toplam 141 öğrenci katılmıştır.

Geliştirilen 19 maddelik ölçekte olumlu maddeler “Tamamen Katılıyorum=5”, “Katılıyorum=4”, “Orta Düzeyde Katılıyorum=3”, “Katılmıyorum=2”, “Kesinlikle Katılmıyorum=1” şeklinde 5’ten 1’e doğru puanlanmış; olumsuz maddeler ise “Tamamen Katılıyorum=1” Den “Kesinlikle Katılmıyorum=5” olmak üzere 1’den 5’e doğru tersine puanlanmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel hesaplamaları SPSS 24.0 paket programında yapılmıştır.

3.4.5. Maddelerin Değerlendirilmesi

Maddeler değerlendirilirken açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi aralarında yüksek düzeyde ilişki bulunan değişkenlerin bir araya getirilerek genel değişkenler oluşturulmasıdır. Faktör analizindeki amaç hem değişken sayısını azaltmak, hem de değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak; bir başka deyişle değişkenleri sınıflandırmaktır (Kalaycı, 2006: 321).

Araştırmada kullanılan “Sosyal Bilgiler Branşına Yönelik Mesleki Tutum Ölçeğinin” açımlayıcı faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Testi (Barlett’s Test of Sphericity)

yapılmıştır. Verilerden elde edilen sonuçlara göre Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)=0.836 ve Barlett Küresellik Testi χ^2 değeri ise 1281.03olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar verilerin faktör analizine uygunluğunun ve puanların normalliğinin bir göstergesidir.

Açımlayıcı faktör analizinde maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerleri Büyüköztürk (2010:124)'ün de belirttiği üzere 0.30 sınır değer alınarak faktörlerin değişken sayısını azaltmak ve anlamlı kavramsal yapıya ulaşmasını sağlamak için temel bileşenler analizi yöntemi (principlecomponentanalysis, PCA) ile dik döndürme tekniği kullanılmıştır. Analiz sonucunda birden çok faktörde yük değeri bulunan ve bu yük değerleri arasındaki fark 0,1'den az olan maddeler ile bir faktörde tek madde olarak yer alan maddeler ölçekten çıkarılmış ve analizler tekrarlanmıştır. Bu analizler sonucunda dört faktörden oluşan ve 19 maddeye sahip olan araştırma ölçeği geliştirilmiş olup, ölçekte yer alan dört faktöre ilişkin maddeler ile faktörlerin öz değerleri, varyans yüzdeleri ve toplam varyans yüzdeleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları* (Kaiser Normalleştirilmesiyle Varimax Dik Döndürme Sonrası)

Maddeler	Faktör Yük Değerleri	Faktör	Faktör	Faktör	Faktör
		1	2	3	4
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bu Branşı Tercih Nedenleri	1.Sosyal Bilimlere ait disiplinleri (Tarih, Coğrafyav.s.) sevdiğim için bu branşı tercih ettim.	.866			
	2.Öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ettiği için bu branşı tercih ettim.	.807			
	6.İçerisinde öğrenmekten zevk aldığım konular olduğu için bu branşı tercih ettim.	.803			
	4.Vatandaşlık bilincine sahip bireyler yetiştirme boyutu önemli olan mesleklerin başında geldiği için bu branşı tercih ettim.	.771			
	7.Kendimi geliştirebileceğim bir	.739			

alan olduğu için bu branşı tercih ettim.

Özdeğer=6.07 Açıklanan Varyans=%31.95 Cronbach-Alfa=.87

Öğretmenlere Göre Sosyal Bilgiler Dersinin Özellikleri

14.Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin güncel olaylardan haberdar olmasını sağladığı için önemlidir. .731

13.Sosyal Bilgiler dersi öğrencilere dostluk, kardeşlik, birlikte yaşama gibi erdemleri öğretebilmek için uygun bir derstir. .708

23.Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymasını kolaylaştırır. .687

15.Sosyal Bilgiler dersi kültürümüzü gelecek nesillere aktarmak için uygun bir derstir. .684

10.Okullarda demokratik bir öğrenme ortamının sağlanmasında Sosyal Bilgiler dersinin payı büyüktür. .659

25.Sosyal Bilgiler dersi gelecek kuşakların dünya görüşünü oluşturmada birinci derece önemlidir. .581

Özdeğer=2.78 Açıklanan Varyans=%14.63 Cronbach-Alfa=.82

Sosyal Bilgiler Öğretmeninin Kişisel Özellikleri

32.Sosyal Bilgiler öğretmenin öğrencilerine değer vermesi öğrencilerin özgüvenini artırır. .889

31.Sosyal Bilgiler öğretmenin öğrencilere karşı hoşgörülü olması gerekir .825

34.Sosyal Bilgiler öğretmenin güler yüzlü ve sevecen olması öğrencilerin derste motivasyonunu yükseltir. .775

33.Sosyal Bilgiler öğretmenin bireysel farklılıkları dikkate alması öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırır. .650

Özdeğer=1.77 Açıklanan Varyans=%9.32 Cronbach-Alfa=.87

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bu Branştan Beklentileri

26.Sosyal Bilgiler dersinde teknoloji araçlarının kullanılması zaman kaybindan başka bir şey değildir. .769

18.Sosyal Bilgiler dersi diğer derslerden hiçbir farkı yoktur. .766

21.Sosyal Bilgiler dersinin haftalık ders saati azaltılmalıdır.	.715
24.Sosyal Bilgiler dersinde değer aşılama çalışmak hiçbir işe yaramaz.	.667
Özdeğer=1.50 Açıklanan Varyans=%7.88 Cronbach-Alfa=.76	
Öz değer (Toplam=12.12)	
Açıklanan Varyans (%)	
(Toplam=% 63.78)	
Cronbach-Alfa=.87	
* 0.30'un altındaki değerler tabloda yer almamaktadır.	

Tablo 1’de görüldüğü üzere dört faktörlü Sosyal Bilgiler Branşına Yönelik Mesleki Tutum Ölçeğinde birinci faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 31.95’ini, ikinci faktör % 14.63’ünü, üçüncü faktör % 9.32’sini ve dördüncü faktör de % 7.88’ini açıklamaktadır. Dört faktörün açıkladıkları toplam varyans % 63.78’dir. Tabloda maddelerin faktörlere göre dağılımı dikkate alındığında “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bu Branşı Tercih Nedenleri” başlıklı birinci faktörde (Özdeğer=6.07, Açıklanan Varyans= % 31.95, Cronbach-Alfa=.87) beş madde (1, 2, 6, 4, 7); “Öğretmenlere Göre Sosyal Bilgiler Dersinin Özellikleri” başlıklı ikinci faktörde (Özdeğer=2.78, Açıklanan Varyans= % 14.63, Cronbach-Alfa=.82) altı madde (14, 13, 23, 15, 10, 25); “Sosyal Bilgiler Öğretmeninin Kişisel Özellikleri” başlıklı üçüncü faktörde (Özdeğer=1.77, Açıklanan Varyans= % 9.32, Cronbach-Alfa=.87) dört madde (32, 31, 34, 33); “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bu Branştan Beklentileri” başlıklı dördüncü faktörde (Özdeğer=1.50, Açıklanan Varyans= % 7.88, Cronbach-Alfa=.76) ise yine dört madde (26, 18, 21, 24) yer almaktadır. Ölçeğin bütünü değerlendirildiğinde, öz değer toplam değerinin 12.12, açıklanan toplam varyans değerinin % 63.78 ve Cronbach Alpha katsayısının ise .87 olduğu görülmektedir. Ölçekte yer alan maddelerin 15’i olumlu, 4’ü ise olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipinde olup “Tamamen Katılıyorum=5”, “Katılıyorum=4”, “Orta Düzeyde Katılıyorum=3”, “Katılmıyorum=2”, “Kesinlikle Katılmıyorum=1” şeklinde puanlandırılmıştır. Olumsuz ifadelerin yer aldığı maddelerde ise 5’ten 1’e doğru puanlanmış; olumsuz maddeler ise “Tamamen Katılıyorum=1”den “Kesinlikle Katılmıyorum=5” olmak üzere 1’den 5’e doğru tersine kodlama yapılmıştır.

Araştırma grubunun tutum düzeyleri değerlendirilirken, onların ölçekte yer alan ifadelere katılım puanlarının aritmetik ortalamaları üzerinden gidilmiştir. Buyöntemde, seçenek değerlerinin ve aralıklarının hesaplanması ile ilgili olarak beşli Likert tipi ölçeğe uygun olan aşağıdaki formül uygulanarak ilgili tablo oluşturulmuştur (Demir, 2006: 75).

$$\text{Seçenek Aralığı} = \frac{\text{En yüksek değer} - \text{Endüşük değer}}{\text{Seçenek Sayısı}}$$
$$= \frac{5 - 1}{5} = 0,8$$

Tablo 2.

Seçenek Değerleri ve Aralıkları

Seçenek	Değer	Aralık
Hiç Katılmıyorum	1	1.0 - 1.79
Katılmıyorum	2	1.8 - 2.59
Orta derecede katılıyorum	3	2.6 - 3.39
Katılıyorum	4	3.4 - 4.19
Tamamen Katılıyorum	5	4.2 - 5.0

Tablo 2’de ki puanlama sistemine göre, araştırma grubunun ölçekte yer alan ifadelere katılım düzeylerinin aritmetik ortalamaları üzerinden, tutum düzeylerinin 3.40’ın üzerinde olduğu durumda olumlu tutum, 2.59’un altında olduğu durumda ise olumsuz tutum olarak değerlendirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin istatistiksel analizleri SPSS 24.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma grubunda yer alan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet, hizmet yılı, mezun oldukları fakülte ve mezun oldukları bölüm değişkenine göre ortalama tutum puanları normallik testi

(KolmogorovSmirnov z testi) sınıması yapıldıktan sonra bağımsız örneklem gruplarında t testi yapılmıştır.

Yine öğretmen adaylarının cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenine göre ortalama tutum puanları bağımsız örneklem gruplarında t testi ile analiz edilmiştir.

Her iki katılım grubunun mesleki tutum düzeyleri değerlendirilirken aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (Ss) kullanılmıştır. Araştırma amacı doğrultusunda ölçek faktörlerinin bağımsız değişkenlere göre farklılığını ölçmek amacıyla ise bağımsız örneklem için t testi ve tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Analizlerin anlamlı farklılık ortaya koyduğu gruplarda ise farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için çoklu karşılaştırma testlerinden varyansların homojenliği testi uygulanmıştır.

BÖLÜM-IV

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın alt problemleri için toplanan verilerden elde edilen bulgular ve yorumlamalar sunulmuştur.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi için elde edilen verilerin analizi sonucu aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

4.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeyleri

Ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerine ilişkin aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (Ss) değerleri Tablo 3'te gösterilmiştir:

Tablo 3.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Toplam Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

N	\bar{X}	Ss
101	4.41	.423

Tablo 3'de görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması (\bar{X}) 4.41, standart sapma (Ss) değeri ise .423'tür. Bu değer, Sosyal Bilgiler öğretmenlerin genel olarak branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin yüksek düzeyde olumlu olduğunun bir göstergesidir.

4.1.2.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Alt Faktörlere Göre İncelenmesi

Tablo 4.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanlarının Maddelere Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Faktör	Maddeler	\bar{X}	Ss
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bu Branşı Tercih Nedenleri	Sosyal Bilimlere ait disiplinleri (Tarih, Coğrafya v.s.) sevdiğim için bu branşı tercih ettim.	4.43	.853
	Öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ettiği için bu branşı tercih ettim.	4.18	.865
	İçerisinde öğrenmekten zevk aldığım konular olduğu için bu branşı tercih ettim.	4.32	.811
	Vatandaşlık bilincine sahip bireyler yetiştirme boyutu önemli olan mesleklerin başında geldiği için bu branşı tercih ettim.	4.11	.871
	Kendimi geliştirebileceğim bir alan olduğu için bu branşı tercih ettim.	3.89	1.067
Öğretmenlere Göre Sosyal Bilgiler Dersinin Özellikleri	Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin güncel olaylardan haberdar olmasını sağladığı için önemlidir.	4.51	.770
	Sosyal Bilgiler dersi öğrencilere dostluk, kardeşlik, birlikte yaşama gibi erdemleri öğretebilmek için uygun bir derstir.	4.71	.455
	Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymasını kolaylaştırır.	4.48	.657
	Sosyal Bilgiler dersi kültürümüzü gelecek nesillere aktarmak için uygun bir derstir.	4.62	.810
	Okullarda demokratik bir öğrenme ortamının sağlanmasında Sosyal Bilgiler dersinin payı büyüktür.	4.59	.586
Sosyal Bilgiler dersi gelecek kuşakların dünya görüşünü oluşturmada birinci derece önemlidir.	4.48	.657	
Sosyal Bilgiler Öğretmeninin Kişisel Özellikleri	Sosyal Bilgiler öğretmenin öğrencilerine değer vermesi öğrencilerin özgüvenini artırır.	4.53	.985
	Sosyal Bilgiler öğretmenin öğrencilere karşı hoşgörülü olması gerekir	4,67	.584
	Sosyal Bilgiler öğretmenin güler yüzlü ve sevecen olması öğrencilerin derste motivasyonunu yükseltir.	4.73	.487
	Sosyal Bilgiler öğretmenin bireysel farklılıkları dikkate alması öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırır.	4.65	.518
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bu Branştan Beklentileri	Sosyal Bilgiler dersinde teknoloji araçlarının kullanılması zaman kaybindan başka bir şey değildir.	4.23	.907
	Sosyal Bilgiler dersi diğer derslerden hiçbir farkı yoktur.	3.95	1.227
	Sosyal Bilgiler dersinin haftalık ders saati azaltılmalıdır.	4.09	1.382
	Sosyal Bilgiler dersinde değer aşlamaya çalışmak hiçbir işe yaramaz.	4.55	.655

Tablo 4'te görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu branşı tercih etmelerinde en önemli nedenlerinin Sosyal Bilimlere ait disiplinleri (Tarih, Coğrafya vs.) sevmeleri ($\bar{X}=4.43$, $Ss=.853$) ve bu dersin içerisinde öğrenmekten zevk aldıkları konuların olması ($\bar{X}=4.32$, $Ss=.811$) etkili olmuştur. Öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretecek olma düşüncesinin onları mutlu etmesi ($\bar{X}=4.18$, $Ss=.865$), Sosyal Bilgiler öğretmenliğinin vatandaşlık bilincine sahip bireyler yetiştirme boyutu önemli olan mesleklerin başında gelmesi ($\bar{X}=4.11$, $Ss=.871$) ve kendilerini geliştirebilecekleri bir alan olması ($\bar{X}=3.90$, $Ss=.1.066$) da diğer nedenler arasında yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu dersin özellikleri ile ilgili ifadelerden katılım düzeyi en yüksek olanları, Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere dostluk, kardeşlik, birlikte yaşama gibi erdemleri öğretebilmesine uygun bir ders olmasının ($\bar{X}=4.71$, $Ss=.454$), Sosyal Bilgiler dersinin kültürümüzü gelecek nesillere aktarmak için uygun bir ders olmasının ($\bar{X}=4.62$, $Ss=.810$) ve okullarda demokratik bir öğrenme ortamının sağlanmasında Sosyal Bilgiler dersinin payının büyük olmasının ($\bar{X}=4.59$, $Ss=.586$) etkili olduğunu belirtmişlerdir. Yine Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin güncel olaylardan haberdar olmasını sağlaması ($\bar{X}=4.51$, $Ss=.770$), Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymasını kolaylaştırması ($\bar{X}=4.48$, $Ss=.657$) ve Sosyal Bilgiler dersinin gelecek kuşakların dünya görüşünü oluşturmada birinci derecede önemli olması ($\bar{X}=4.48$, $Ss=.657$) öğretmenler açısından Sosyal Bilgiler dersinin önemli özellikleri arasında yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri açısından kendi kişisel özelliklerinin en önemli olanları ise Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin güler yüzlü ve sevecen olmasının öğrencilerin dersteki motivasyonlarını yükselteceği ($\bar{X}=4.73$, $Ss=.487$), Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere karşı hoşgörülü olması gerektiği ($\bar{X}=4.67$, $Ss=.584$) ve Sosyal Bilgiler öğretmenin bireysel farklılıkları dikkate alarak öğrencilerin öğrenmesinin kolaylaştıracağı ($\bar{X}=4.65$, $Ss=.518$) şeklinde tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenin öğrencilere değer vermesinin öğrencilerin özgüvenini arttırması ($\bar{X}=4.53$, $Ss=.985$) da diğerlerinden daha düşük katılım düzeyine sahip olsa da yüksek düzeyde olumlu tutum puanına sahip bir diğer ifadedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu branştan beklentileri ise bu ders kapsamında değer aşılama çalışmanın ($\bar{X}=4.55$, $Ss=.655$), bu derste teknoloji araçlarının kullanılmasının ($\bar{X}=4.23$, $Ss=.907$) ve Sosyal Bilgiler dersinin haftalık ders saatinin azaltılmamasının ($\bar{X}=4.09$, $Ss=1.382$) gerekliliğiyle ilgilidir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri Sosyal Bilgiler dersinin diğer derslerden hiçbir farkı olmadığı ($\bar{X}=3.95$, $Ss=1.227$) ile ilgili ifadeye de yine yüksek düzeyde olumsuz tutum gösterirken bu dersin diğer derslerden ayırt edici özelliklerinin olduğunun yüksek olduğu düşünülebilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

4.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için bağımsız örneklem için t testi analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ortalama Mesleki Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	P
Kadın	41	4.40	.394	.120	99	.640
Erkek	60	4.41	.354			

Tablo 5'e göre erkek öğretmenlerin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri ($\bar{X}=4.41$) kadın öğretmenlerden ($\bar{X}=4.40$) nispeten daha yüksek olmasına karşın her iki değişken arasında branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır [$t_{(99)}=120$, $p>.05$].

4.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Hizmet Yılına Göre İncelenmesi

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizinin sonuçları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmet Yılına Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanı Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	.357	4	.089		
Gruplar içi	16.706	96	.174	.513	.726
Toplam	17.063	100			

Tablo 6’ya göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hizmet yılı değişkenine göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur [$F_{(4,96)}=.513$ $p>.05$]. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (Ss) değerleri Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmet Yıllarına Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanlarının Aritmetik Ortalama (\bar{X}) ve Standart Sapma (Ss) Değerleri

Hizmet Yılı	N	\bar{X}	Ss
0-4	14	4.38	.366
5-9	21	4.52	.312
10-14	21	4.40	.470
15-19	28	4.40	.384
20+	17	4.33	.538
Toplam	101	4.41	.413

Tablo 7’ye göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hizmet yılları açısından branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte, grupların aritmetik ortalamaları arasında nispeten farklılık mevcuttur. 5-9 yıl arasında hizmet veren Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin

branşlarınayönelik mesleki tutum düzeyleri (\bar{X} =4.52) en yüksek düzeyde olup buna karşın 20 yıl ve daha fazla süredir görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri (\bar{X} =4.33) ise en düşük değerdedir.

4.2.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre İncelenmesi

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenim durumlarına göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için bağımsız örneklemeler için t testi analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ortalama Mesleki Tutum Puanlarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları

Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	P
Lisans	85	4.40	.423	.368	99	.714
Lisansüstü	16	4.44	.364			

Tablo 8’e göre lisansüstü öğrenimini tamamlamış Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri (\bar{X} =4.44), lisans mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden (\bar{X} =4.40) nispeten daha yüksek olmasına karşın her iki değişken arasında branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır [$t_{(99)}=.368, p>.05$].

4.2.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Mezun Oldukları Fakülteye Göre İncelenmesi

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakülte değişkenine göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için bağımsız örneklemeler için t testi analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ortalama Mesleki Tutum Puanlarının Mezun Oldukları Fakülte Değişkenine Göre Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları

Mezun Olduğu Fakülte	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	P
Eğitim Fakültesi	92	4.41	.408			
Fen -Edebiyat Fakültesi	9	4.42	.487	.046	99	.963

Tablo 9'a göre Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri (\bar{X} =4.42), Eğitim Fakültesi mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden (\bar{X} =4.41) daha yüksek olmasına karşın her iki değişken arasında branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır [$t_{(99)}=.046, p>.05$].

4.2.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Mezun Olduğu Bölüme Göre İncelenmesi

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezun olduğu bölüme göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizinin sonuçları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Bölüme Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanı Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	.621	3	.207		
Gruplar içi	16.442	97	.170	1.222	.306
Toplam	17.063	100			

Tablo 10'a göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezun olduğu bölüm değişkenine göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$F_{(3-97)}=1.222, p>.05$]. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin

mezun oldukları bölüme göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Bölüme Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Mezun Olduğu Bölüm	N	\bar{X}	Ss
Sosyal Bilgiler	70	4.46	.360
Tarih	22	4.28	.560
Coğrafya	5	4.31	.312
Diğer	4	4.33	.422

Tablo 11’e göre farklı bölümlerden mezun olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin aritmetik ortalamaları birbirine yakındır. Ancak çok az da olsa Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri ($\bar{X}=4.46$), diğer bölüm mezunlarından daha yüksektir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

4.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeyleri

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerine ilişkin aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (Ss) değerleri Tablo 12’de gösterilmiştir:

Tablo 12.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Toplam Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

N	\bar{X}	Ss
321	4.39	.516

Tablo 12’de görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının branşlarına yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması (\bar{X}) 4.39, standart sapma (Ss) değeri ise .516’dır. Bu değer, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının genel olarak branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin yüksek düzeyde olumlu olduğunun bir göstergesidir.

4.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Alt Faktörlere Göre İncelenmesi

Tablo 13.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanlarının Maddelere Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Faktör	Maddeler	\bar{X}	Ss
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bu Branşı Tercih Nedenleri	Sosyal Bilimlere ait disiplinleri (Tarih, Coğrafya vs.) sevdiğim için bu branşı tercih ettim.	4.03	1.028
	Öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ettiği için bu branşı tercih ettim.	4.18	.891
	İçerisinde öğrenmekten zevk aldığım konular olduğu için bu branşı tercih ettim.	4.16	.940
	Vatandaşlık bilincine sahip bireyler yetiştirme boyutu önemli olan mesleklerin başında geldiği için bu branşı tercih ettim.	4.16	.961
	Kendimi geliştirebileceğim bir alan olduğu için bu branşı tercih ettim.	3.77	1.111
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Sosyal Bilgiler Dersinin Özellikleri	Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin güncel olaylardan haberdar olmasını sağladığı için önemlidir.	4.52	.771
	Sosyal Bilgiler dersi öğrencilere dostluk, kardeşlik, birlikte yaşama gibi erdemleri öğretebilmek için uygun bir derstir.	4.60	.740
	Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymasını kolaylaştırır.	4.47	.779
	Sosyal Bilgiler dersi kültürümüzü gelecek nesillere aktarmak için uygun bir derstir.	4.52	.888
	Okullarda demokratik bir öğrenme ortamının sağlanmasında Sosyal Bilgiler dersinin payı büyüktür.	4.52	.763
	Sosyal Bilgiler dersi gelecek kuşakların dünya görüşünü oluşturmada birinci derece önemlidir.	4.55	.757

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kişisel Özellikleri	Sosyal Bilgiler öğretmenin öğrencilerine değer vermesi öğrencilerin özgüvenini artırır.	4.71	.629
	.Sosyal Bilgiler öğretmenin öğrencilere karşı hoşgörülü olması gerekir	4.72	.599
	.Sosyal Bilgiler öğretmenin güler yüzlü ve sevecen olması öğrencilerin derste motivasyonunu yükseltir.	4.70	.635
	Sosyal Bilgiler öğretmenin bireysel farklılıkları dikkate alması öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırır.	4.64	.666
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bu Branşın Beklentileri	Sosyal Bilgiler dersinde teknoloji araçlarının kullanılması zaman kaybından başka bir şey değildir.	4.17	1.108
	Sosyal Bilgiler dersi diğer derslerden hiçbir farkı yoktur.	4.13	1.024
	Sosyal Bilgiler dersinin haftalık ders saati azaltılmalıdır.	4.40	1.142
	Sosyal Bilgiler dersinde değer aşlamaya çalışmak hiçbir işe yaramaz.	4.48	1.021

Tablo 13’de görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bu branşı tercih nedenlerinden en önemlileri öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretecek olma düşüncesinin onları mutlu etmesi ($\bar{X}=4.18$, $S_s=.891$) bu dersin içerisinde öğrenmekten zevk aldıkları konuların olması ($\bar{X}=4.16$, $S_s=.940$), ve Sosyal Bilgiler öğretmenliğinin vatandaşlık bilincine sahip bireyler yetiştirme boyutu önemli olan mesleklerin başında gelmesi ($\bar{X}=4.16$, $S_s=.961$)’dir. Diğer nedenler arasında ise Sosyal Bilimlere ait disiplinleri (Tarih, Coğrafya vs.) sevmeleri ($\bar{X}=4.03$, $S_s=1.028$) ve kendilerini geliştirebilecekleri bir alan olması ($\bar{X}=3.77$, $S_s=1.111$) yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bu dersin özellikleri ile ilgili ifadelerden katılım düzeyi en yüksek olanları, Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere dostluk, kardeşlik, birlikte yaşama gibi erdemleri öğretebilmesine uygun bir ders olmasının ($\bar{X}=4.60$, $S_s=.740$), Sosyal Bilgiler dersinin gelecek kuşakların dünya görüşünü oluşturmada birinci derecede önemli olması ($\bar{X}=4.55$, $S_s=.757$)’dir. Yine Sosyal Bilgiler dersinin kültürümüzü gelecek nesillere aktarmak için uygun bir ders olmasının ($\bar{X}=4.52$, $S_s=.888$), okullarda demokratik bir öğrenme ortamının sağlanmasında Sosyal Bilgiler dersinin payının büyük

olmasının ($\bar{X}=4.52$, $Ss=.763$), Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin güncel olaylardan haberdar olmasını sağlamasının ($\bar{X}=4.52$, $Ss=.771$) ve Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymasını kolaylaştırmasının ($\bar{X}=4.47$, $Ss=.779$) öğretmen adayları açısından Sosyal Bilgiler dersinin önemli özellikleri arasında yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adayları açısından kişisel özelliklerinin en önemli olanları ise öğrencilere karşı hoşgörülü olunması gerektiği ($\bar{X}=4.72$, $Ss=.599$), öğrencilere değer vermenin öğrencilerin özgüvenini arttırması ($\bar{X}=4.71$, $Ss=.629$) ve güler yüzlülük ve sevecenliğin öğrencilerin dersteki motivasyonlarını yükselteceği ($\bar{X}=4.70$, $Ss=.635$) şeklinde tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bireysel farklılıkları dikkate alarak öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıracağı ($\bar{X}=4.64$, $Ss=.666$) diğerlerinden nispeten daha düşük katılım düzeyine sahip olsa da yüksek düzeyde olumlu tutum puanına sahip bir diğer ifadedir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bu branştan beklentileri sıralamasında en üstte yer alan ifade, bu ders kapsamında değer aşılama çalışmanın ($\bar{X}=4.48$, $Ss=1.021$), etkililiği ile ilgilidir. Sosyal Bilgiler dersinin haftalık ders saatinin azaltılmaması ($\bar{X}=4.40$, $Ss=1.142$) ve bu derste teknoloji araçlarının kullanılmasının ($\bar{X}=4.17$, $Ss=1.108$) gerekliliği de yine diğer önemli maddelerdir. Sosyal Bilgiler öğretmen adayları Sosyal Bilgiler dersinin diğer derslerden hiçbir farkının olmadığı ($\bar{X}=4.13$, $Ss=1.024$) ile ilgili ifadeye de katılmayarak bu dersin diğer derslerden ayırt edici özelliklerinin olduğu düşüncesini ölçeklerine yansıtmışlardır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

4.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için bağımsız örneklem için t testi analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 14'de gösterilmiştir.

Tablo 14.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ortalama Mesleki Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	P
Kadın	198	4.48	.479	3.839	319	.025
Erkek	123	4.26	.547			

Tablo 14'e göre kadın öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri ($\bar{X}=4.48$) erkek öğretmen adaylarından ($\bar{X}=4.26$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksektir [$t_{(319)}=3.839$ $p < .025$].

4.4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Düzeylerinin Sınıf Düzeylerine Göre İncelenmesi

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyi gruplarına göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizinin sonuçları Tablo 15'de gösterilmiştir.

Tablo 15.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanı Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	1.458	3	.486	1.837	.140
Gruplar içi	83.915	317	.265		
Toplam	85.373	320			

Tablo 15'e göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkenine göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur [$F_{(3-317)}=1.837$, $p < .05$]. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Branşlarına Yönelik Mesleki Tutum Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
1. Sınıf	47	4.47	.444
2. Sınıf	68	4.48	.444
3. Sınıf	102	4.31	.592
4. Sınıf	125	4.38	.505

Tablo 16'ya göre sınıf düzeylerine göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumlarında anlamlı bir farklılık olmasa dahi, en dikkat çekici olan puan, 2. sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}=4.48$) diğer sınıf düzeylerinden daha yüksek bir olumlu tutum içerisinde olmalarıdır. Tablodan anlaşıldığı üzere, diğerlerine göre daha az yüksek olumlu tutum düzeyine sahip sınıf düzeyi ise 3. sınıf ($\bar{X}=4.31$)'tir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

4.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutumları Arasındaki Farklılığın İncelenmesi

Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için bağımsız örneklem için t testi analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17.

Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Ortalama Mesleki Tutum Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları

	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	P
Öğretmen	101	4.41	.413	.294	.420	.769

Öğretmen adayı	321	4.39	.517
----------------	-----	------	------

Tablo 17’ye göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$t_{(420)}=294, p>.05$]. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri $\bar{X}=4.41$ iken Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının ortalama tutum puanları $\bar{X}=4.39$ ’dur.

4.5.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Bu Branşı Tercih Nedenlerinin Karşılaştırılması

Tablo 18.

Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Bu Branşı Tercih Nedenleri ile İlgili Tutum Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları

İfadeler		N	\bar{X}	Ss	t	p
Sosyal Bilimlere ait disiplinleri (Tarih, Coğrafya v.s.) sevdiğim için bu branşı tercih ettim.	Öğretmen	101	4.43	.853	3.467	.00*
	Öğretmen Adayı	321	4.03	1.028		
Öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ettiği için bu branşı tercih ettim.	Öğretmen	101	4.18	.865	.055	.95
	Öğretmen Adayı	321	4.18	.891		
İçerisinde öğrenmekten zevk aldığım konular olduğu için bu branşı tercih ettim.	Öğretmen	101	4.32	.812	1.429	.15
	Öğretmen Adayı	321	4.17	.940		
Vatandaşlık bilincine sahip bireyler yetiştirme boyutu önemli olan mesleklerin başında geldiği için bu branşı tercih ettim.	Öğretmen	101	4.11	.871	.495	.62
	Öğretmen Adayı	321	4.16	.961		
Kendimi geliştirebileceğim bir alan olduğu için bu branşı tercih ettim.	Öğretmen	101	3.89	1.066	.894	.37
	Öğretmen Adayı	321	3.78	1.111		

Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının branşlarını tercih nedenleri karşılaştırılırken dikkati çeken en önemli nokta, iki grup arasında anlamlı farklılığın görüldüğü “Sosyal Bilimlere ait disiplinleri sevdikleri için bu branşı tercih etmeleri” ile ilgilidir. Öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri ($\bar{X}=4.43$) iken öğretmen adaylarının ise ($\bar{X}=4.03$) olup her ne kadar iki grup da

yüksek düzeyde olumlu tutuma sahipse de aralarında anlamlı farklılık çıkacak kadar bir ortalama puan farklılığı vardır.

Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının branşlarını tercih nedenleri ile ilgili olarak diğer ifadelere katılım düzeylerinin aritmetik ortalamalarında ise anlamlı farklılık yoktur. Her iki grup da branşlarını tercih nedenlerinde “öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretecek olma düşüncesini (öğretmen \bar{X} =4.18; öğretmen adayı \bar{X} =4.18); “içerisinde öğrenmekten zevk aldıkları konuların olmasını (öğretmen \bar{X} =4.32; öğretmen adayı \bar{X} =4.17); “vatandaşlık bilincine sahip bireyler yetiştirme boyutu önemli olan mesleklerin başında gelmesini (öğretmen \bar{X} =4.11; öğretmen adayı \bar{X} =4.16) ve “kendilerini geliştirebilecekleri bir alan olmasını (öğretmen \bar{X} =3.89; öğretmen adayı \bar{X} =3.78) birbirlerine yakın katılım düzeylerinde ifade etmişlerdir.

4.5.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinin Özellikleri ile İlgili Görüşlerinin Karşılaştırılması

Tablo 19.

Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinin Özellikleri ile İlgili Tutum Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları

İfadeler		N	\bar{X}	Ss	t	p
Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin güncel olaylardan haberdar olmasını sağladığı için önemlidir.	Öğretmen	101	4.51	.770	.026	.97
	Öğretmen Adayı	321	4.52	.771		
Sosyal Bilgiler dersi öğrencilere dostluk, kardeşlik, birlikte yaşama gibi erdemleri öğretebilmek için uygun bir derstir.	Öğretmen	101	4.71	.455	1.924	.05*
	Öğretmen Adayı	321	4.60	.740		
Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymasını kolaylaştırır.	Öğretmen	101	4.49	.657	.148	.88
	Öğretmen Adayı	321	4.47	.779		
Sosyal Bilgiler dersi kültürümüzü gelecek nesillere aktarmak için uygun bir derstir.	Öğretmen	101	4.62	.811	1.061	.29
	Öğretmen Adayı	321	4.52	.888		
Okullarda demokratik bir öğrenme ortamının sağlanmasında Sosyal Bilgiler dersinin payı büyüktür.	Öğretmen	101	4.59	.586	1.022	.31
	Öğretmen Adayı	321	4.52	.763		
Sosyal Bilgiler dersi gelecek kuşakların dünya görüşünü oluşturmada birinci derece önemlidir.	Öğretmen	101	4.49	.657	.851	.39
	Öğretmen Adayı	321	4.55	.757		

Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinin özellikleriyle ilgili tutumları karşılaştırıldığında her iki grubun da bu dersle ilgili genel olarak yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip olduğu görülmektedir. Her iki katılımcı grubun da “Sosyal Bilgiler dersinin kültürümüzü gelecek nesillere aktarmak için uygun bir ders olması” (öğretmen $\bar{X}=4.62$; öğretmen adayı $\bar{X}=4.52$); “Sosyal Bilgiler dersinin okullarda demokratik bir öğrenme ortamı sağlamasında payının büyük olması (öğretmen $\bar{X}=4.59$; öğretmen adayı $\bar{X}=4.52$); “Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin güncel olaylardan haberdar olmasını sağlaması” (öğretmen $\bar{X}=4.51$; öğretmen adayı $\bar{X}=4.52$); “Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymasını kolaylaştırması” (öğretmen $\bar{X}=4.49$; öğretmen adayı $\bar{X}=4.47$); “Sosyal Bilgiler dersinin gelecek kuşakların dünya görüşünü oluşturmada birinci derece önemli olması” (öğretmen $\bar{X}=4.49$; öğretmen adayı $\bar{X}=4.55$) ifadelerine yönelik tutum puanlarının ortalamaları, istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Ancak “Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere dostluk, kardeşlik, birlikte yaşama gibi erdemleri öğretmesi” (öğretmen $\bar{X}=4.71$; öğretmen adayı $\bar{X}=4.60$) ifadesi Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin lehine istatistiksel anlamda manidar bir farklılığın olduğu maddedir ($p<.05$).

4.5.4. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sahip Olması Gereken Kişisel Özellikleri İle İlgili Görüşlerinin Karşılaştırılması

Tablo 20.

Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sahip Olması Gereken Kişisel Özellikleri ile İlgili Tutum Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları

İfadeler	N	\bar{X}	Ss	t	p	
Sosyal Bilgiler öğretmeninin öğrencilerine değer vermesi öğrencilerin özgüvenini artırır.	Öğretmen	101	4.53	.986	1.656	.10
	Öğretmen Adayı	321	4.71	.629		
Sosyal Bilgiler öğretmeninin öğrencilere karşı hoşgörülü olması gerekir	Öğretmen	101	4.67	.585	.682	.49
	Öğretmen Adayı	321	4.72	.599		
Sosyal Bilgiler öğretmeninin güler yüzlü ve sevecen olması öğrencilerin derste motivasyonunu yükseltir.	Öğretmen	101	4.73	.488	.416	.67
	Öğretmen Adayı	321	4.70	.635		
Sosyal Bilgiler öğretmeninin bireysel farklılıkları dikkate alması öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırır.	Öğretmen	101	4.65	.518	.205	.83
	Öğretmen Adayı	321	4.64	.666		

Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sahip olması gereken kişisel özellikleri boyutunda yer alan ifadeler ile ilgili görüş farklılıkları istatistiksel açıdan anlamlı olmayıp “Sosyal Bilgiler öğretmeninin öğrencilerine değer vermesinin öğrencilerin özgüvenini artırması” (öğretmen \bar{X} =4.53; öğretmen aday \bar{X} =4.71); “Sosyal Bilgiler öğretmeninin öğrencilere karşı hoşgörülü olması” (öğretmen \bar{X} =4.67; öğretmen aday \bar{X} =4.72); “Sosyal Bilgiler öğretmeninin güler yüzlü ve sevecen olmasının öğrencilerin derste motivasyonunu artırması” (öğretmen \bar{X} =4.73; öğretmen aday \bar{X} =4.70) ve “Sosyal Bilgiler öğretmeninin bireysel farklılıkları dikkate alarak öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırması” (öğretmen \bar{X} =4.65; öğretmen aday \bar{X} =4.64) her iki grubun da üzerinde birbirlerine yakın derecede hem fikir oldukları ifadelerdir.

Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sahip olması gereken kişisel özellikleri boyutunda yer alan

ifadeler ile ilgili görüş farklılıkları istatistiksel açıdan anlamlı olmayıp “Sosyal Bilgiler öğretmeninin öğrencilerine değer vermesinin öğrencilerin özgüvenini artırması” (öğretmen \bar{X} =4.53; öğretmen adayı \bar{X} =4.71); “Sosyal Bilgiler öğretmeninin öğrencilere karşı hoşgörülü olması” (öğretmen \bar{X} =4.67; öğretmen adayı \bar{X} =4.72); “Sosyal Bilgiler öğretmeninin güler yüzlü ve sevecen olmasının öğrencilerin derste motivasyonunu arttırması” (öğretmen \bar{X} =4.73; öğretmen adayı \bar{X} =4.70) ve “Sosyal Bilgiler öğretmeninin bireysel farklılıkları dikkate alarak öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırması” (öğretmen \bar{X} =4.65; öğretmen adayı \bar{X} =4.64) her iki grubun da üzerinde birbirlerine yakın derecede hem fikir oldukları ifadelerdir.

4.5.5. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Bu Branştan Beklentileri ile İlgili Tutumlarının Karşılaştırılması

Tablo 21.

Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Bu Branştan Beklentileri ile İlgili Tutum Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı için t-testi Sonuçları

İfadeler	N	\bar{X}	Ss	t	p	
Sosyal Bilgiler dersinde teknoloji araçlarının kullanılması zaman kaybindan başka bir şey değildir.	Öğretmen	101	4.24	.907	.634	.52
	Öğretmen Adayı	321	4.17	1.108		
Sosyal Bilgiler dersi diğer derslerden hiçbir farkı yoktur.	Öğretmen	101	3.95	1.228	1.443	.15
	Öğretmen Adayı	321	4.13	.024		
Sosyal Bilgiler dersinin haftalık ders saati azaltılmalıdır.	Öğretmen	101	4.10	1.382	1.998	.04*
	Öğretmen Adayı	321	4.40	1.142		
.Sosyal Bilgiler dersinde değer aşılama çalışmak hiçbir işe yaramaz.	Öğretmen	101	4.55	.655	.826	.40
	Öğretmen Adayı	321	4.48	1.022		

Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının branşlarından beklentileri ile ilgili istatistiksel açıdan anlamlı olan tek farklılıkları “Sosyal Bilgiler dersinin haftalık ders saatinin azaltılması” (öğretmen \bar{X} =4.10; öğretmen adayı \bar{X} =4.40) ile ilgilidir. Her iki grup da “Sosyal Bilgiler dersinde teknoloji araçlarının kullanılması” (öğretmen \bar{X} =4.24; öğretmen adayı \bar{X} =4.17); “Sosyal Bilgiler dersinin diğer derslerden ayırt edici özelliğinin olmadığı” (öğretmen=3.95; öğretmen adayı \bar{X} =4.13) ve “Sosyal Bilgiler dersinde değer

aşılamanın gerekliliği” (öğretmen \bar{X} =4.55; öğretmen adayı \bar{X} =4.48) ile ilgili olumsuz nitelikteki ifadelere düşük düzeyde katılım göstererek birbirlerine yakın derecede yüksek düzeyde olumlu bir tutum sergilediklerini göstermişlerdir.

BÖLÜM-V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde gerek alan yazından gerekse araştırmadan elde edilen bulgular ışığında sonuç tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Araştırmada edinilen önemli sonuçlardan biri, ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin genel olarak branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin yüksek düzeyde olumlu olduğudur. Hizmet içerisinde yer alan öğretmenlerinin mesleki tutum düzeyleri ile ilgili her ne kadar Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile ilgili olmasa da yapılan birtakım araştırmalar, bu bulguyu destekler niteliktedir. Bunlardan biri, Küçük (2012: 158) tarafından yapılmış olup, araştırmacı Müzik öğretmenlerinin branşlarına yönelik tutumlarını incelemiştir. Araştırmacının edindiği sonuç, Müzik öğretmenlerinin kendi branşlarına yönelik tutumlarının olumlu olduğu yönündedir. Karahan (2005: 123) da, Coğrafya öğretmenlerinin ve diğer öğretmenlerin öğretmenlik tutumlarını incelemiş, orta öğretim kurumlarında görev yapan Coğrafya öğretmenlerinin ve diğer öğretmenlerin öğretmenlik tutumlarının çok yüksek olmasa da olumlu ve orta değer üzerinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Şenol (2004: 83)'un çalışmasında ise öğretmenlerin mesleki tutumları ile okul yönetimine ilişkin algıları arasındaki ilişki incelenmiş ve öğretmenlerin çoğunun mesleki tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın bir diğer sonucu ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerin cinsiyetlerine göre mesleki tutum düzeylerinde bir farklılık olmamasıdır. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, erkek öğretmenlerin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri, kadın öğretmenlerden nispeten daha yüksektir. Alan yazında da, cinsiyet farklılığının öğretmenlerin mesleki tutum düzeyleri üzerinde etkili bir faktör olmadığını kanıtlayan çalışmalar mevcuttur (Şenol, 2004; Küçük, 2012; Şahin Koyuncu, 2015). Ortaya çıkan bu sonuç

toplumumuzdaki “ öğretmenlik bayan mesleğidir” algısının yavaş yavaş yıkıldığının bir göstergesi olabilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hizmet yılları açısından branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte, 5-9 yıl arasında hizmet veren Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri en yüksek düzeyde iken, 20 yıl ve daha fazla hizmet yapmış Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri ise en düşük düzeydedir. Bu bulgu, alanyazında yer alan birtakım çalışmalarla karşılaştırılabilir. 5-9 yıl arasında hizmet veren Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin artık mesleklerinde tecrübe kazanmaya başlamaları onların duygusal ve kişisel başarı boyutunda kendilerini daha yeterli hissetmelerinin bir sonucu olabilir. Nitekim, görevinin ilk yıllarında öğretmenlerin mesleki tutum düzeylerinin düşük olması da gayet doğaldır. Nitekim Stanulis, Fallona ve Pearson (2002) mesleklerinin ilk yıllarında öğrencilerin ihtiyaçlarını giderme, sınıf yönetimini gerçekleştirme ve okul kültürünü benimseme açısından öğretmenlerin problemler yaşayabileceğinden, Thomas ve Kiley (1994) ise bazı öğretmenlerin okulda yaşadıkları gündelik sorunlardan dolayı meslektan ayrılma durumlarının söz konusu olabileceğinden bahsetmektedirler (Akt. Mehmetlioğlu&Haser, 2013: 92). Filiz(2014: 166) ise yeni mezun öğretmenlerin karşılaştıkları problemlerle nasıl başa çıkacakları konusunda tecrübesizliğin etkisi olabileceğinden ve bunun öğretmenlerin duygusal anlamda tükenmişlik düzeylerini etkileyebileceğinden söz etmiştir. Ancak, bu araştırmanın diğer önemli bir sonucu ise, 20 yıl ve daha fazla kıdemi olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tutum düzeylerinin düşüklüğüdür. Bu sonuç ise, Koruklu, Feyzioğlu, Kiremit ve Aladağ (2012: 1820)'ın yapmış oldukları araştırmanın sonuç kısmında yer alan yorumlama ile paralellik göstermektedir. Araştırmacılara göre, yirmi yıl ve daha fazla çalışmış ve artık emekliliği gelmiş öğretmenlerin, sürekli güncellenen öğretim programlarının onların süregelen teknik ve yöntemlerinden daha farklı olmasının onların kendi mesleki tecrübelerini tekrar gözden geçirmelerini ve değiştirmelerini gerektireceğinden, performans açısından kendilerini yetersiz hissetmelerine ve bu yüzden kişisel başarı algılarının daha düşük düzeyde olmalarına neden olabilmektedir. Nitekim, Seferoğlu, Yıldız ve Yücel (2014: 361)'de mesleki kıdemin öğretmenlerin tükenmişliği üzerinde etkili bir değişken olduğunu tespit etmiştir. Diğer branş öğretmenliklerinin hizmet yılı ile mesleki tutum düzeyi ilişkisini kanıtlayan

araştırmalarda da hizmet yılı değişkeninin öğretmenlerin mesleki tutum düzeyleri üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığını gösteren sonuçlara ulaşılmıştır (Karahan, 2005: 115; İpek, 2015: 84; Akbal, 2016: 64).

Araştırmada kullandığımız bir diğer parametre de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenim durumlarına göre branşlarına yönelik mesleki tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığıdır. Lisansüstü öğrenimini tamamlamış Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri, lisans mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden nispeten daha yüksek olmasına karşın her iki değişken arasında branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmanın bu sonucunu, Karahan (2005: 116)'in liselerde görev yapan Coğrafya öğretmenlerinin öğrenim durumları ile mesleki tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görölmediğini ispatlayan araştırması ile desteklemek mümkündür. Turhan, Demirli ve Nazik (2012: 190)'in ise Sınıf öğretmenlerinin öğrenim durumları ile mesleğe adanmışlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmasında ise bu duruma karşıt bir sonuç söz konusudur. Nitekim bu araştırmada, lisansüstü eğitim düzeyi gören öğretmenlerin mesleki tutum düzeyleri istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde düşük görölmüştür. Yine, Sakin (2007: 157)'in araştırması da Okul Öncesi öğretmenlerinin mesleki tutum düzeylerini eğitim düzeyi ile ilişkilendirdiğinde, aralarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğunu görmüş, bu farklılığın ise lisansüstü eğitim almış öğretmenlerin lehine bir tutum düzeyi olduğunu kanıtlamıştır.

Öğretmenlerin mezun oldukları fakötelere göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemesine karşın, Fen-Edebiyat Faköltesi mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin Eğitim Faköltesi mezunlarından daha yüksek olduğu görölmektedir. Eğit ve Mercan (2014: 238)'in araştırmasında ise bu sonucun tam karşıtı ortaya çıkmış, öğretmenlerin branş tutum ilişkisini incelediği çalışmasında Eğitim Faköltesi mezunu branş öğretmenlerinin diğer fakötelere mezun olan öğretmenlere göre branşlarına yönelik mesleki tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim Faköltesinden mezun olan öğretmenlerin öğrenim hayatları boyunca öğretmenlik

mesleğine adapte olmaları, üzerlerinde bu sorumluluğu hissetmeleri tutumlarının daha olumlu olmasında etkili olabilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri üzerinde belirleyici olabileceği düşünülen son değişken ise öğretmenlerin mezun oldukları lisans programı olarak düşünülmüştür. Bu açıdan değerlendirildiğinde, öğretmenlerin mezun oldukları lisans programının branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık göstermediği, fakat çok az da olsa Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin diğer bölüm mezunlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun tespiti doğaldır. Branş öğretmenlerinin mezun oldukları lisans programına uygun olarak görev yapmaları, onların branşlarını benimsemelerinin önemli bir nedeni olabilmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının genel olarak branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri incelendiğinde yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Alan yazında, öğretmen adaylarının branş bazında olmasa da genel olarak öğretmenlik mesleği tutum düzeylerinin tespiti ile ilgili yapılan çok sayıda araştırma vardır. Bu araştırmalardan bir kısmı öğretmen adaylarının mesleki tutum düzeylerini doğrudan yansıtmayıp, farklı değişkenlerle ilişkisi açısından incelemiştir (Yaşar Ekici, 2014; Nalçacı ve Sökmen, 2016). Ancak Sosyal Bilgiler öğretmen adayları ile yürütülen ve onların genel olarak öğretmenlik mesleği ile ilgili tutum düzeylerini tespit eden iki çalışma mevcuttur. Biri Dönmez ve Uslu (2013:6) diğeri de Karatekin v.d. (2015:81) tarafından yapılmış her iki araştırmada da Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür. Diğer branş öğretmenlerinin öğretmenlik mesleği tutum düzeylerini gösteren araştırmalar ise Arslan (2013:78)'ın Türkçe öğretmen adayları ile Dağ (2010:61)'ın ise Sınıf öğretmen adayları ile yürüttüğü araştırmalardır. Bu araştırmaların sonuçları ise birbirine çok yakın olup her iki branş öğretmen adaylarının da öğretmenlik mesleği tutum puanları orta düzeyde tespit edilmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri erkek öğretmen adaylarından daha yüksek olup, iki

değişken arasında branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri açısından anlamlı bir fark vardır. Bu bulguyu destekler nitelikte bir araştırma Karademir ve Tezel (2011:2010) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar, çalışma gruplarında her ne kadar kadın ve erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinde cinsiyet faktörü açısından anlamlı bir farklılık görmeseler de, kadın öğretmenlerin tutum puanları ortalamasının erkeklerden nispeten yüksek olduğu sonucunu bulmuşlardır. Araştırmacılar, bu sonucu yorumlarken kadınların öğretmenlik mesleğini erkeklerden daha fazla benimsedikleri ve öğretmenlik mesleğinin farkındalığını daha fazla hissettikleri kanaatine varmışlardır. Bu sonuçla ilgili bir başka araştırma ise Serin vd. (2003: 83)'nin Sınıf öğretmenliği ve Fen Bilgisi öğretmen adaylarının kendi branşlarına yönelik tutumlarını ele aldığı çalışmadır. Araştırmacılar, cinsiyete göre Fen Bilimlerine yönelik tutum puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlar, ancak kız öğrencilerin tutum puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bir diğer çalışmada ise Eş (2010:130), sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri arasındaki ilişkiyi yansıtırken, cinsiyet değişkenini göz önünde bulundurmuş, cinsiyet değişkeninin bu iki durum arasındaki ilişkide hiçbir etkisi olmadığı sonucuna varmıştır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkenine göre branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur. Sınıf düzeylerine göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumlarında anlamlı bir farklılık olmasa da, 2. sınıf öğrencilerinin branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin diğer sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç öğretmen adayları açısından ilk yılın verdiği stresin azaldığı, branşa yönelik motivasyonun üst düzeyde olduğu en verimli zamanda oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Sınıf düzeyinin öğretmen adaylarının branşlarına ve mesleklerine bakış açılarını yansıtan diğer araştırmalarda da, sınıf düzeyinin öğretmen adaylarının tutumları üzerinde etkili bir faktör olmadığı görülmektedir (Pehlivan, 2008: 166 ; Tekerek& Polat, 2011: 5 ; Açışlı, 2012: 269). Uyanık (2017:188) ise kendi araştırmasında sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterecek düzeyde, her yıl artış gösterdiği sonucuna

varmıştır. Fakat son sınıfa gelindiğinde öğretmen adaylarının atanma kaygısının baş göstermesi onların mesleğe yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının farklı değişkenler açısından branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin değerlendirilmesinin yanı sıra, bu araştırmanın asıl amacı Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin birbirleri ile karşılaştırılmasıdır. Bu karşılaştırma yapılırken, Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri alt faktörlere göre incelenmiş ve birinci alt boyut “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bu Branşı Tercih Nedenleri” olarak ele alınmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu branşı tercih etmelerindeki en önemli neden Sosyal Bilimlere ait disiplinleri (Tarih, Coğrafya vs.) sevmeleridir. Öğretmen adaylarına göre ise en önemli nedenler bu dersin içeriğinde öğrenmekten zevk aldıkları konuların olması ve bu dersin öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretecek olma düşüncesinin onları mutlu etmesidir. Hem Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ve hem de Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bu branşı tercih nedenlerindeki ortak ifadeler “öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretecek olma düşüncesi (öğretmen \bar{X} =4.18; öğretmen adayı \bar{X} =4.18); vatandaşlık bilincine sahip bireyler yetiştirme boyutu önemli olan mesleklerin başında geldiği için bu branşı tercih etmeleridir (Sosyal Bilgiler öğretmenleri=4.11; Sosyal Bilgiler öğretmen=4.16). Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının branşlarını tercih nedenleri karşılaştırılırken dikkati çeken en önemli nokta, iki grup arasında anlamlı farklılığın görüldüğü “Sosyal Bilimlere ait disiplinleri sevdikleri için bu branşı tercih etmeleri” ile ilgilidir. Öğretmenlerin bu ifadeye katılım düzeyleri (\bar{X} =4.43) iken öğretmen adaylarının ise (\bar{X} =4.03) olup her ne kadar iki grup da yüksek düzeyde olumlu tutuma sahipse de aralarında anlamlı farklılık çıkacak kadar bir ortalama puan farklılığı vardır. Öğretmenlik mesleğinin branş tercihinde mutlaka o branşın içerisinde yer alan alt disiplinlerin ya da konuların etkililiği mutlaklıdır. Öğretmenler açısından anlamlı fark çıkması yıllardan beri bu branş derslerini okutmalarıyla alakalı olabilir. Tataroğlu, Özgen ve Alkan (2011: 28)’ın matematik öğretmen adayları ile yürüttüğü çalışmada, öğretmen adaylarının matematik ve geometriyi sevmelerinin ve bu disiplinlere ilgi duymalarının Matematik öğretmenliğini

tercih etmelerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler dersinde de vatandaşlık bilgisi dersinin konu içeriğinin yansıtılıyor olması ve öğrencilerde etkili vatandaşlık bilincinin yerleştirilmeye çalışılması hem Sosyal Bilgiler öğretmenleri hem de öğretmen adayları için etkili bir faktör olarak ön plana çıkmıştır. Buna karşın, iki araştırma grubunun aritmetik ortalamaları birbirinden farklı olan düşünceleri ise Sosyal Bilimlere ait disiplinleri sevdikleri için bu branş tercih etmiş olmaları ile ilgilidir (Sosyal Bilgiler öğretmenleri=4.43; Sosyal Bilgiler öğretmen adayı=4.03). Bu sonucun çıkmasındaki en etkili faktörün, geçmişte Tarih, Coğrafya gibi herhangi bir disiplin alanının bölümünden ya da öğretmenliğinden mezun olup hâlihazırda Sosyal Bilgiler öğretmenliği yapan katılımcıların, řu anda disiplinler arası bir bölüm olan Sosyal Bilgiler alanının öğretmenliğine hazırlanan öğretmen adaylarından nispeten daha fazla disiplinel yaklaşıma sıcak bakmaları olabilir.

Araştırmanın ikinci alt boyutu olarak, Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Dersinin Özellikleri” ile ilgili görüşleri araştırılmıştır. Ölçeğin bu alt boyutunda, Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere dostluk, kardeşlik, birlikte yaşama gibi erdemleri öğretmesi ifadesi Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin lehine istatistiksel anlamda manidar bir farklılığın olduğu maddedir. Bu sonuç, her iki araştırma grubu için de Sosyal Bilgiler dersinin odak noktasının “etkili vatandaşlık” kuramının özümsemiğinin bir göstergesidir. Nitekim ölçeğin bir önceki alt boyutunda, öğretmen ve öğretmen adaylarının branş tercihlerinde, üzerinde en fazla uzlaş gösterdikleri ifade de yine Sosyal Bilgiler ’in “vatandaşlık eğitimi” boyutu olduğu vurgulanmıştır. Alan yazında da, Sosyal Bilgiler dersinin vatandaşlık eğitimi üzerine odaklanan tek ders olduğunu (Öztürk, 2012:2) belirten, sorumlu ve bilinçli vatandaşlar yetiştirmede Sosyal Bilgiler dersinin önemine dikkat çeken (Aslan, 2016:3) araştırmalar mevcuttur. Her iki araştırma grubunun Sosyal Bilgiler dersinin özellikleri ile ilgili katılım düzeylerinin birbirine en yakın olduğu ifade ise, Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin güncel olaylardan haberdar olmasını sağladığı için önemli olduğuna dair yazılan cümledir. Güncel olayların takibinin Sosyal Bilgiler dersinde yapılıyor olması asla yadsınamaz. Alan yazında, Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların öğretimi ve yararlılığına ilişkin bazı çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalardan Arın & Deveci (2008: 184) güncel olayların Sosyal

Bilgiler dersinde akademik başarıyı ve bilgilerin kalıcılığını arttırdığından; Akdağ vd. (2014: 51) güncel olaylarla desteklenen bir Sosyal Bilgiler dersinin eleştirebilen, olaylara farklı bakış açıları geliştiren bireyler yetişmesindeki etkisinden söz ederken, Gedik (2010: 100); Gürkan (2009: 8) güncel olayların Sosyal Bilgiler dersinde kullanımının yararlarından bahsetmiştir.

Araştırmada üçüncü alt boyut her iki araştırma grubuna da yöneltilen “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri” ile ilgili görüşleri olmuştur. Hem Sosyal Bilgiler öğretmenleri hem de öğretmen adayları için en yüksek düzeyde katılımın olduğu ifade, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin güler yüzlü ve sevecen olması bu özellik öğrencilerin dersteki motivasyonlarını artıracaktır ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere karşı hoşgörülü olması gerektiğidir. Sadece öğretmenler için değil, genel olarak bütün insanlar için güler yüzlülük, sevecenlik ve hoşgörülülük bir erdemliliklerdir. Ancak, alan yazında bu özellikleri öğretmenlere atfeden ve öğretmenlerin güzel ahlak sahibi olarak öğrencilerine ve yakın çevresine model olabileceğinden (Şahin, 2011: 254) ve bu özelliklerin öğretmenler için gerekli olduğundan (Çelikten, Şanal, Yeni, 2005: 216) söz edilmektedir. Bununla birlikte, her iki araştırma grubunun katılım düzeyleri açısından birbirine en yakın olan ifade ise Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bireysel farklılıkları dikkate almasının öğrenmeyi kolaylaştıracağı ile ilgilidir. Akar (2007: 39) öğrencilerde bireysel farklılıkların dikkate alınarak öğrencilerinin yeteneklerinin farkına varılacağını ifade etmiştir. Buna karşın Sosyal Bilgiler öğretmenin öğrencilere değer vermesinin öğrencinin özgüvenini artıracığı görüşüne katılım düzeyi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarında ($\bar{X}=4.71$) Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden ($\bar{X}=4.53$) daha yüksektir. Öğrenme ortamları öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim ve etkileşim alanı olarak görüldüğünde, iletişimin en önemli unsurlarından biri olan karşısındaki kişiye değer verme ve saygı göstermenin ne kadar önemli olduğu fark edilebilir. Öğretmen adaylarında ise bu ifadede katılım düzeyinin yüksek olması, hala öğrenme ortamlarında “öğrenci” konumunda olmalarından kaynaklanabilmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adayları son alt boyut olarak “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bu Branşta Beklentileri” ile ilgili görüş

bildirmişlerdir. Her iki araştırma grubu için bu branştan beklentileri sıralamasında en üstte yer alan ifade, bu ders kapsamında değer aşılama çalışmanın etkililiği ile ilgilidir. Değer aşılamanın demokratik bir toplum düzeni oluşması ve toplumun varlığının devamı için önemli olduğu Kurtdede Fidan (2013: 362)'ın araştırmasında da dile getirilmektedir. Üstelik alanyazında Sosyal Bilgiler öğretimi ve değer eğitimini ilişkilendiren birçok araştırma mevcuttur. Bu araştırmalardan bir kısmı değer eğitiminin öğrenci üzerinde etkililiğinden (Balcı, 2008: 14; Meydan,2014: 94; Yaşar & Çengelci, 2012: 18), bir kısmı değer eğitiminde hangi yöntem ya da öğretim materyalleri kullanılabileceğinden(Akbaş, 2009:422; Baysal, 2013: 28; Yiğit & Tarman, 2013: 97), bir kısmı ise değer eğitimi ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerinden (Çelikkaya& Filoğlu, 2014: 1549; Kurtdede Fidan, 2008: 16; Yılmaz, 2013: 669) söz etmektedir.Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının branşlarından beklentileri ile ilgili istatistiksel açıdan anlamlı olan tek farklılıkları “Sosyal Bilgiler dersinin haftalık ders saatinin azaltılması” (öğretmen \bar{X} =4.10; öğretmen adayı \bar{X} =4.40) ile ilgilidir. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının haftalık ders saatinin azaltılmaması gerektiğini düşünmeleri atanma kaygısı taşımalarından kaynaklanabilir. Ders saatinin azaltılması Sosyal Bilgiler öğretmen alımında azalma meydana getirecektir.

Sonuç olarak, Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutum düzeyleri hem yüksek hem de birbirinden çok farklı değildir. Sosyal Bilgiler dersinin öneminin ve gerekliliğinin farkında olan her iki araştırma grubunun da buldukları sosyal konum itibarı ile bir takım detaylarda farklılık göstermeleri oldukça doğaldır ve beklenen bir sonuçtur.

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak çalışmada aşağıda yer verilen önerilerde bulunulabilir:

- ✓ Literatürde öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile ilgili yapılmış birçok çalışma olmasına karşın, Sosyal Bilgiler branşına yönelik tutum ile alakalı çalışma yoktur. Bu çalışmaların sayısı arttırılmalıdır.

- ✓ Bu araştırma sadece üç üniversitedeki 321 öğretmen adayı ve Niğde ilindeki ortaokul öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda daha büyük örneklem grubuyla çalışılması güvenilirlik ve bulguların genellenebilirliği açısından daha iyi olabilir.
- ✓ Bu çalışmadan farklı olarak Sosyal Bilgiler branşına yönelik mesleki tutumları etkileyen değişkenlerin ve bu değişkenlere ilişkin öğretmenler ve öğretmen adaylarının görüşleri ile ilgili nitel bir çalışma yapılması önerilebilir.
- ✓ Yirmi yıl ve üzeri görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki tükenmişliklerini azaltıcı önlemler alınabilir. Hizmet içi eğitim ve seminerler düzenlenebilir.
- ✓ Erkek öğretmen adaylarının bu branşayönelik biraz daha olumlu tutum geliştirmeleri adına rehberlik hizmetleri verilebilir.

KAYNAKÇA

- Açışlı, S. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 266-271.
- Akar, E. (2007). *İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine verdikleri değer ve mesleki yeterlilikleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Akbal, M. (2016). *Beden eğitimi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile öz yeterlilikleri arasındaki ilişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Akbaş, O. (2009). İlköğretim okullarında görevli Branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 403-414.
- Akbulut, E. (2006). Günümüz müzik eğitimcisi nasıl olmalıdır, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20), 23-28.
- Akdağ, H., Oğuz, R., Subaşı, Y. ve Tatar, O. (2014). Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitaplarının güncel olaylar bağlamında öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 49-65.
- Altunkeser, F. ve Ünal, E. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler ačíısından yordanması, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 1-15.
- Anılan B. & Anılan, H. (2014). Fen Bilgisi öğretmen adaylarının Fen Bilgisi öğretmenliğini seğıme nedenleri ve gelecek beklentileri, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 51-64.
- Arın, D. ve Deveci, H. (2008). Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 170-185.
- Arslan, A. (2013). Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin karşılaştırmalı bir çalışma, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 71-80.
- Aslan, E. (2016). Geçmişten günümüze Sosyal Bilgiler. (edt.), Dilek, D. *Sosyal Bilgiler eğitimi*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 3-48.
- Atli, A. (2012). *Lise öğrencilerinin mesleki değerlerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Atmaca, H. (2015). Yabancı Dil Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 401-411.
- Avcı, E. (2011). *İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimine dair öz-yeterliliklerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Ayas, A. (2009). Öğretmenlik mesleğinin önemi ve öğretmen yetiştirmede güncel sorunlar, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 1-11.
- Aydın, R. ve Sağlam, G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi örneği), *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 257-294.
- Bakırcı, H. (2005). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının fizik, kimya ve biyoloji branşlarına karşı tutumlarının incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Bakırcı, H. ve Erdemir, N. (2009). Fen Bilgisi öğretmen adaylarının Fen branşlarına karşı tutumlarının gelişim ve değişimi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 161-170.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). *Ansiklopedik eğitim ve psikoloji sözlüğü*. (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık, 1-1053.
- Balcı, N. (2008). *İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminin etkililiği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü (2003, Ağustos). T.C. Resmi Gazete, Sayı: 25212. Web: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/08/20030827.htm>, 29.05.2017'de alınmıştır.
- Battal, N. , Sahan, H. H. ve Yurdakul, B. (1998). Farklı branşlardan mezun olan Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 19-34.
- Baykara Pehlivan, K. (2008). Sınıf Öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.
- Baysal, N. (2013). *Ortaokul Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarının öğretmenler yönüyle değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Bek, Y. (2007). *Öğretmenin mesleki/ toplumsal rolleri ve statüsü*. Yüksek Lisans Dönem Projesi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Bozdoğan, A. E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 83-97.
- Bursa MEB. (2016). *Meslek seçimi ve önemi*, Bursa Temel Eğitim Sonrası Kariyer Danışmanlığı Projesi, 11, 1-12. Web: <http://bursa.meb.gov.tr/oges>, 12.12.2016'da alınmıştır.
- Büyükoztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler için veri analizi el kitabı*. (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 1-197.
- Can, N. (2004). Öğretmenlerin geliştirilmesi ve etkili öğretmen davranışları, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 103-119.
- Can, N. (2015). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki*,

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

- Cemaloğlu, N. (2011). Eğitim sisteminde öğretmenliği rolü ve özellikleri. (edt.), Ç. Özdemir, *Eğitim bilimine giriş*.(2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 229-252.
- Çam, E. & Üstün, A. (2016). Öğretmenlerin mesleki tutumları ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişki, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 459-476.
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Çelikkaya, T. ve Filoğlu, S. (2014). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin değere ve değer eğitimine ilişkin görüşleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4), 1541-1556.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 207-237.
- Coşkun, K. (2011). *Öğretmenlik uygulaması I II derslerinin özel eğitim zihin engelliler öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algılamaları üzerindeki etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Çınar, Ç. (2011). *Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçimi kararlarında benlik algısının önemi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dağ, E. (2010). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasındaki ilişki: (İzmir ili örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dağ, İ. ve Göktürk, T. (2014). Sınıf yönetiminde liderlik ve liderliğin sınıf yönetimine katkıları, *The Journal of Academic Social Science Studies*, (27), 171-184.
- Demir, S. (2006). *Kuantum öğrenme modelinin ortaöğretim düzeyinde öğrenci başarısına etkisi: (Gaziantep ili örneği)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Dilci, T. (2012). *Sınıf öğretmenliği adaylarının kendi sınıf öğretmenlerinin yeterliliklerini değerlendirmeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Dilekmen, M. (2008). Etkili eğitim için etkili öğretmenlik, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 213-221.
- Doğruer, G. (2007). *Ortaöğretim okullarında sınıf içi iletişimde rol oynayan öğretmen davranışları: (Niğde ili örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Dönmez, C. ve Uslu S. (2013). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 42-63.
- Eğit, M. ve Mercan, S. I. (2014). Öğretmenlerin branş-tutum ilişkisi, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 224-241.

- Ekici, G. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik tutumları ile öğrenme biçimlerinin değerlendirilmesi, *Yüziüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 111-132.
- Eskicumalı, A. (2011). Eğitimin temel kavramları. (edt.), Y. Özden& S. Turan, *Eğitim bilimine giriş*.(1.Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 2-22.
- Eş, Ü. (2010). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ve öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Filiz, Z. (2014). Öğretmenlerin iş doyumu ve tükenmişliklerinin incelenmesi, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), 157-171.
- Gedik, H. (2010). Güncel olayların ilköğretim Sosyal Bilgiler derslerinde kullanımı ve öğrenci görüşleri, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 97-118.
- Gissy, C.L. (2010). *Elementary teachers' attitudes about Professional development: Professional development schools versus non-professional development schools*, Doktora Tezi, College of Human Resources and Education at West Virginia University, 1-75.
- Gürkan, B. (2009). *Sosyal Bilgiler eğitiminde güncel olaylar: ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Güneş, S. (2011). *Kimya öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerinin araştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İnandı, Y. (2011). Öğretmenlik mesleğinin temel özellikleri; öğretmen nitelikleri. (edt.), Y. İnandı, *Eğitim bilimine giriş*, (1. Baskı). Adana: Karahan Kitabevi, 277-304.
- İnceoğlu, M. (2011). *Tutum algı iletişim*. (6. baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi, 1-247.
- İpek, S. (2015). *Temel eğitimde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi öz-yeterlik inançları ve mesleki tutumları (Rize ili örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Kalaycı, Ş. (2006). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. (edt.), Ş. Kalaycı, *Faktör analizi*, (2. Baskı). Ankara: 1-425.
- Karademir, E. ve Tezel, Ö. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin incelenmesi, *e- Journal of New World Sciences Academy*, 6(3), 2006-2018.
- Kaba, R. (2016). *Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Coğrafya dersine karşı tutumları: (Kahramanmaraş örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar*. (12. Basım). İstanbul: Evrim Yayınevi, 1-410.
- Kalkan, Ö. K. (2014). Mesleki eğitime yönelik tutum ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 117-128.

- Karahan, H. (2005). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan Coğrafya öğretmenlerinin diğer öğretmenlerle öğretmenlik tutumları açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (9. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1-273.
- Karatekin, K. , Merey, Z. ve Keçe M. (2015). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 70-96.
- Kara, A. ve Semerci, Ç. (2004). Eğitim derslerinin doktora öğrencilerinin tutumlarına etkisi, *Eğitim ve Bilim*, 29(131), 70-77.
- Kelly, M. (2010). *Her yönüyle yeni öğretmenler için el kitabı*. (Çev. M. Şimsek). Ankara: Arkadaş Yayınevi, 1-271. (Eserin orijinali 2004’de yayımlandı).
- Kesercioğlu, T., Saracaloğlu, S., Serin, O. ve Serin, U. (2003). Sınıf öğretmenliği ve Fen Bilgisi öğrencilerinin fen bilimlerine yönelik tutumları, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17, 75-86.
- Kılıç, D. ve Bektaş, F.(2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 15-25.
- Kılınç, A. ve Salman, S. (2007). Okul Deneyimi derslerine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 23-35.
- Koruklu, N., Feyzioğlu, B., Kiremit, H. ve Aladağ, E. (2012). Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 1813-1831.
- Koyunkaya, M. Y. (1982). *Öğretmenlik mesleği*, Buca Eğitim Fakültesi, 1-78. Web: melikeyigit.weebly.com, 18 Aralık 2016’da alınmıştır.
- Kurtdede, Fidan, N. (2013). Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimi: nitel bir araştırma, *International Journal of Social Science*, 6(3), 361-388.
- Kuş, Z. ve Çelikkaya, T. (2010). Sosyal Bilgiler öğretimi için Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin beklentileri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(11), 69-91.
- Kuzgun, Y. (2001). *Meslek seçimi*. Ankara: ÖSYM Yayını.
- Küçük, D. P. (2012). Müzik öğretmenlerinin müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumları, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 151-161.
- Mehmetlioğlu, D. ve Haser, Ç. (2013). İlköğretim Matematik öğretmen adaylarının mesleğe hazır bulunuşlukları, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 91-102.
- Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme, *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *Okul öncesi eğitim programı*, Ankara: Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü, 1-133.

- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). T. C. Resmi Gazete, 14574, 14 Haziran 1973. Web:<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>,15 Aralık2016' da alınmıştır.
- Nalçacı, A. ve Sökmen, Y. (2016). Öğretmen adaylarının mesleği tercih nedenleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 717-727.
- NCSS (1988). SocialStudiesforEarlyChildhoodandElementary School ChildrenPreparingforThe 21st Century, <http://socialstudies.org/positions/elementary> adresinden 20.06.2004 Tarihinde alınmıştır.
- Odabaş Kararmaz, S. (2013). *İlköğretim İngilizce öğretmenlerinin öğretmenlik mesleği özel alan yeterliklerine ilişkin algılarının belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri, *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (3), 187-193
- Orhan, N. (2013). *Aday öğretmenlerin mesleki tutumları ve iş doyumunu düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ömür Y. E. ve Nartgün, Ş. S. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile güdülenme düzeyleri arasındaki ilişki, *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 2(2), 41-55.
- Özder, H. , Konedralı, G. ve Perkan Zeki, C. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16, (2), 253-275.
- Özdemir, S. & Yalın, H. İ. (2000), *Öğretmenlik mesleğine giriş*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1-193.
- Özgür, F. N. (1986). *Tutum ölçeği öğretmenlik mesleğine karşı tutumunu ölçmeye çalışan bir araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, C. (2012). *Sosyal Bilgiler öğretimi demokrasi ve vatandaşlık eğitimi*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 1-30.
- Recepoglu, E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 311-326.
- Sakin, A. (2007). *Okul Öncesi öğretmenlerin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşleri ile ahlaki yargı düzeyleri ve öğretmenlik tutumlarının incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Saraç, C. (2002). *Türk dili ve edebiyatı/ Türkçe öğretmeni adaylarının yeterlilikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.

- Seferoğlu, S. S., Yıldız, H. ve Avcı Yücel Ü. (2014). Öğretmenlerde tükenmişlik: tükenmişliğin göstergeleri ve bu göstergelerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 39 (174), 348-364.
- Semerci, N. ve Semerci, Ç. (2004). Türkiye’de öğretmenlik tutumları, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 137-146.
- Sönmez, V. (2004). Eğitimin Tarihsel temelleri. (edt.), V. Sönmez, *Öğretmenlik mesleğine giriş*. (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık, 25-60.
- Sözer, E. (2009). *Sosyal Bilgiler programının amaçları, ilkeleri ve temel özellikleri*, Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi, 17-39.
- Stanulis, R.N., Fallona, C. A., & Pearson, C. A. (2002). Am I doing what I am supposed to be doing?: Mentoring novice teachers through the uncertainties and challenges of their first year of teaching. *Mentoring and Tutoring*, 10(1), 71-81.
- Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 2(4), 597-608.
- Şahin, A. (2011). Öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışları, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 239-259.
- Şahin Koyuncu, M. (2015). *Okul öncesi öğretmenlerinin öz güvenleri ve mesleki tutumlarının incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Şenol, G. (2004). *Öğretmenlerin mesleki tutumları ile okul yönetimine ilişkin alguları arasındaki ilişki: (İzmir İli Örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şimşek, C. ve Tuzluca, S. (2015). Yetişkinlerin düşünce hayatında olumlu iz bırakan öğretmenlerin ortak kişilik ve davranış özellikleri, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 131-141.
- Taşgın, A. (2010). *Öğretmenlik mesleği genel yeterliliklerinin sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi (Öğretme ve öğrenme süreci yeterlilikleri- öğrenmeyi gelişimi izleme ve değerlendirme yeterlilikleri)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Taşkaya, S. M. (2012). Nitelikli bir öğretilerde bulunması gereken özelliklerin öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelenmesi, *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 283-298.
- Tataroğlu, B. , Özgen, K. ve Alkan, H. (2011). Matematik öğretmen adaylarının öğretmenliği tercih nedenleri ve beklentileri, In *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 27-29.
- Tekerek, M. ve Polat, S. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, *5 th International Computer & Instructional Technologies Symposium*. 22-Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Tekışık, H. H. (1987). Türkiye’de öğretmenlik mesleği ve sorunları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 24-33.

- Tosun, Z. D. (2011). *Biyoloji dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turhan, M., Demirli C. ve Nazik G. (2012). Sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeyine etki eden faktörler (Elazığ ili örneği), *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 179-192.
- Türkdoğan, S. C. (2014). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörlere göre mesleki kaygıları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Türker Karakaş, N. ve Turanlı, N. (2008). Matematik eğitimi derslerine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28,(3),17-29.
- Türkmen, Ş. (2003). *Uygulamada öğretmen*. (1. Baskı). Ankara: Alp Yayınevi, ss. 1-675.
- Uğurlu, C.T. (2012). Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları (Adıyaman ili örneği), *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, (1), 217-232.
- Uyanık, G. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 185-195.
- Ülgen, G. (1994). *Eğitim psikolojisi*. (1. Baskı). İstanbul: Alkım Yayınevi, ss.1-269.
- Ünlü, H. (2011). Beden Eğitimi öğretmenliği mesleğine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11,(4), 2005-2020.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45, 109-127.
- Vurucu, F. (2010). *Meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yalçınkaya, E. (2016). Öğretmenlik meslek etiği.(edt.), R. Özkan, *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi, 240-259.
- Yaşar Ekici, F. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi örneği), *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(35), 658-665.
- Yaşar, Ş. ve Çengelci, T. (2012). Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimine ilişkin bir durum çalışması, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 3,(9), 1-23
- Yeşilyurt, E. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine yönelik yeterlik algıları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 71-100.
- Yılmaz, S. (2013). Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin öğretmen adayı görüşleri, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 645-680.

- Yıldız, S. (2006). *Üniversite sınavına hazırlanan dersane öğrencilerinin matematik dersine karşı tutumları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, İ. (2015). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Yiğit, M. F. ve Tarman, B. (2013). Değerler eğitiminin ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki yeri ve önemi, *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 79-102.
- Zembat, R. (2007). Eğitim sisteminde öğretmen.(edt.), A. Oktay, *Eğitim bilimine giriş*.(2.Baskı). Ankara, Pegem A Yayıncılık, 278-300.

EKLER

Ek 1. Araştırma İzni

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 44030360-730.08.03-E.1700035796
Konu : Araştırma İzni (Aylin DOĞAN)

29/06/2017

ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörlüğünün 22.06.2017 tarihli ve E.1105 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Aylin DOĞAN' ın dilekçesinde belirttiği "Sosyal Bilgiler Branşına Yönelik Mesleki Tutum Ölçeğini" Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim gören 1., 2., 3., 4. sınıf öğrencilerine uygulaması Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Orhan UZUN
Rektör

Belge Doğrulamak İçin: <http://ubys.bartin.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index> adresinden 9H4#H4D kodu girerek belgeyi doğrulayabilirsiniz.

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof. Dr. Mustafa BAYRAK tarafından 12.07.2017 tarihinde e-İmzalanmıştır.
Adres : Bartın Üniversitesi Rektörlüğü, Bilgi İçin İrtibat : Özy. SÖKSALP, Sef
Mecidiyeköy Köyü, Beşiktaş, İstanbul / Türkiye
Mecidiyeköy / BARTIN, 74100 <http://eimza.ohu.edu.tr/eimza/iletisim.aspx?Code=980973098D>

e-posta : ososl@bartin.edu.tr

Telefon : (0 378) 2235298 (Santral)
Belgeçer No : (0 378) 2235042
İnternet Adresi : <http://www.bartin.edu.tr/>

Ek 2. Araştırma İzni

T.C.
NİĞDE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61900286-605.01-E.4988228
Konu : Araştırma İzni

12/04/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) Ömer Halisdemir Üniversitesinin 21.03.2017 tarih ve 515 sayılı yazıları.

İlgi (a) yönerge doğrultusunda ve Ömer Halisdemir Üniversitesinin ilgi (b) yazısı gereği Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Aylin DOĞAN, Yrd. Doç. Dr. Nihal BALOĞLU UĞURLU danışmanlığında Niğde İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerine yönelik "Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutumlarının Karşılaştırılması" konulu tez çalışması yapması Müdürlüğümüzce uygun mütalâa edilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Halil İbrahim YAŞAR
İl Millî Eğitim Müdürü

O L U R
12/04/2017

Adnan TÜRKDAMAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Doc.Dr.Kubilay YAZICI tarafından 20.04.2017 tarihinde dijital olarak imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: <http://eimza.ohu.edu.tr/eimza/default.aspx?Code=60AEE9B2X1>

Yukarı Kayabaşı Mh. Dışarı Cami Sok. 51200/NİĞDE
Elektronik Ağ: www.nigde.meb.gov.tr
e-posta: arge51@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: A.CELEBİ Bilgisayar İşletmeni
Tel: (0388) 232 32 72 - 142
Faks: (0388) 232 32 74

Ek 3. Araştırma İzni

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 45333631
Konu : Araştırma İzni (Aylin DOĞAN)

ÖMER HALİDEMİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

- İlgi a) 22.06.2017 tarih ve E.1105 sayılı yazımız.
b) Eğitim Fakültesi Dekanlığı'nın 05.07.2017 tarih 183141 sayılı yazısı.

İlgi (a)'da kayıtlı yazımıza istinaden; Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Aylin DOĞAN'ın Üniversitemiz Eğitim Fakültesinde anket çalışması yapması talebinin uygun görüldüğüne dair Eğitim Fakültesi Dekanlığı'nın ilgi (b) yazısı yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

e-izmalıdır

Prof. Dr.Hacı Murat YILMAZ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:İlgi Yazı Örneği (b)

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR

06 Temmuz 2017

Mehmet Emin SATIN
Bilgisayar Uzmanı

Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü
Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof.Dr.Mustafa BAYRAK tarafından 06.07.2017 tarihinde e-İmzalanmıştır.
Adres: Adana yolu üzeri e 90 karayolu 7. km merkez Kampüs/68000Aksaray Fax:03822883139
Doğrulama Kodu: http://eimza.ohu.edu.tr/eimza/default.aspx?Code=98097399XD
Tel:03822883128 WEB: www.aksaray.edu.tr

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr/apr/gcinden/9b766e20-0ff5-4c2c-820e-d43fe9c4ede5> kodu ile erişebilirsiniz.
Bu Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Ek 4. Tutum Ölçeği

SOSYAL BİLGİLER BRANŞINA YÖNELİK MESLEKİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Merhaba,

Bu araştırmanın amacı, sizlerin kendi branşınıza yönelik mesleki tutumlarınızı incelemektir. Anket formunuza lütfen isminizi yazmayın. Maddelere katılım düzeyinizi samimi bir şekilde yansıtacağınızı inanıyoruz. Şimdiden teşekkürler...

Yrd. Doç. Dr. Nihal B. UĞURLU

Aylin DOĞAN (Y. L. Öğrencisi)

Kişisel Bilgiler

Not: (Lütfen X işareti koyunuz.)

CİNSİYET	Kadın	Erkek
	()	()

Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
	()	()	()	()

Madde	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Sosyal Bilimlere ait disiplinleri (Tarih, Coğrafya v.s.) sevdiğim için bu branşı tercih ettim.					
2. Öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ettiği için bu branşı tercih ettim.					
3. İçerisinde öğrenmekten zevk aldığım konular olduğu için bu branşı tercih ettim.					
4. Vatandaşlık bilincine sahip bireyler yetiştirme boyutu önemli olan mesleklerin başında geldiği için bu branşı tercih ettim.					
5. Kendimi geliştirebileceğim bir alan olduğu için bu branşı tercih ettim.					
6. Sosyal Bilgiler dersinde teknoloji araçlarının kullanılması zaman kaybindan başka bir şey değildir.					
7. Sosyal Bilgiler dersi diğer derslerden hiçbir farkı yoktur.					
8. Sosyal Bilgiler dersinin haftalık ders saati azaltılmalıdır.					
9. Sosyal Bilgiler dersinde değer aşlamaya çalışmak hiçbir işe yaramaz.					

10. Sosyal Bilgiler öğretmeninin öğrencilerine değer vermesi öğrencilerin özgüvenini artırır.					
11. Sosyal Bilgiler öğretmeninin öğrencilere karşı hoşgörülü olması gerekir.					
12. Sosyal bilgiler öğretmeninin güleryüzlü ve sevecen olması öğrencilerin derste motivasyonunu yükseltir.					
13. Sosyal Bilgiler öğretmeninin bireysel farklılıkları dikkate alması öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırır.					
14. Sosyal bilgiler dersi öğrencilere dostluk, kardeşlik, birlikte yaşama gibi erdemleri öğretebilmek için uygun bir derstir.					
15. Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin güncel olaylardan haberdar olmasını sağladığı için önemlidir.					
16. Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymasını kolaylaştırır.					
17. Sosyal Bilgiler dersi kültürümüzü gelecek nesillere aktarmak için uygun bir derstir.					
18. Okullarda demokratik bir öğrenme ortamının sağlanmasında Sosyal Bilgiler dersinin payı büyüktür.					
19. Sosyal Bilgiler dersi gelecek kuşakların dünya görüşünü oluşturmada birinci derece önemlidir.					

Ek 5. Tutum Ölçeği

SOSYAL BİLGİLER BRANŞINA YÖNELİK MESLEKİ TUTUM ÖLÇEĞİ	
Merhaba,	
Bu araştırmanın amacı, sizlerin kendi branşınıza yönelik mesleki tutumlarınızı incelemektir. Anket formunuza lütfen isminizi yazmayın. Maddelere katılım düzeyinizi samimi bir şekilde yansıtacağımıza inanıyoruz. Şimdiden teşekkürler...	
Yrd. Doç. Dr. Nihal B. UĞURLU Aylin DOĞAN (Y. L. Öğrencisi)	

Kişisel Bilgiler

Not: (Lütfen X işareti koyunuz.)

Cinsiyet	Kadın	Erkek
	()	()

Hizmet yılınız	0-4	5-9	10-14	15-19	20- +
	()	()	()	()	()

Öğrenim Durumunuz	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
	()	()	()

Mezun Olduğu Fakülte	Eğitim Fakültesi	Fen-Edebiyat	Diğer (Lütfen Belirtiniz)
	()	()	()

Mezun Olduğu Bölüm	Sosyal Bilgiler	Tarih	Coğrafya	Diğer (Lütfen Belirtiniz)
	()	()	()	()

Madde	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Sosyal Bilimlere ait disiplinleri (Tarih, Coğrafya v.s.) sevdiğim için bu branşı tercih ettim.					
2. Öğrencilere hak ve sorumluluklarını öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ettiği için bu branşı tercih ettim.					
3. İçerisinde öğrenmekten zevk aldığım konular olduğu için bu branşı tercih ettim.					
4. Vatandaşlık bilincine sahip bireyler yetiştirme boyutu önemli olan mesleklerin başında geldiği için bu branşı tercih ettim.					
5. Kendimi geliştirebileceğim bir alan olduğu için bu branşı tercih ettim.					
6. Sosyal Bilgiler dersinde teknoloji araçlarının kullanılması zaman kaybından başka bir şey değildir.					
7. Sosyal Bilgiler dersi diğer derslerden hiçbir farkı yoktur.					
8. Sosyal Bilgiler dersinin haftalık ders saati azaltılmalıdır.					
9. Sosyal Bilgiler dersinde değer aşlamaya çalışmak hiçbir işe yaramaz.					
10. Sosyal Bilgiler öğretmenin öğrencilerine değer vermesi öğrencilerin özgüvenini artırır.					
11. Sosyal Bilgiler öğretmenin öğrencilere karşı hoşgörülü olması gerekir.					
12. Sosyal bilgiler öğretmenin güleryüzlü ve sevecen olması öğrencilerin derste motivasyonunu yükseltir.					
13. Sosyal Bilgiler öğretmenin bireysel farklılıkları dikkate alması öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırır.					
14. Sosyal bilgiler dersi öğrencilere dostluk, kardeşlik, birlikte yaşama gibi erdemleri öğretebilmek için uygun bir derstir.					
15. Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin güncel olaylardan haberdar olmasını sağladığı için önemlidir.					
16. Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymasını kolaylaştırır.					
17. Sosyal Bilgiler dersi kültürümüzü gelecek nesillere aktarmak için uygun bir derstir.					
18. Okullarda demokratik bir öğrenme ortamının sağlanmasında Sosyal Bilgiler dersinin payı büyüktür.					
19. Sosyal Bilgiler dersi gelecek kuşakların dünya görüşünü oluşturmada birinci derece önemlidir.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Aylin DOĞAN
Doğum Yeri ve Tarihi : Eskişehir, 1993
Medeni Hali : Bekâr
İletişim Bilgileri : aylin6617@hotmail.com
0537 422 50 12 (GSM)

EĞİTİM

2007-2011 Bozüyük Şehit Zafer İpek Anadolu Lisesi
2011-2015 Giresun Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı
2015-2017 Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı

YAYINLARI

1. Baloğlu Uğurlu, N., Doğan, A. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının ve Akademisyenlerinin Tartışmalı Konuların Öğretimi ile İlgili Görüşleri. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(3), 219-237. DOI: 10.17679/inuefd.17327087
2. Baloğlu Uğurlu, N. ve Doğan, A. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Branşlarına Yönelik Mesleki Tutumlarının İncelenmesi. YÜLTEP Projesi